

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

MENŲ FAKULTETAS

(MENOTYROS / TEATROLOGIJOS KATEDRA)

Ugnė Šlaičiūnaitė

Gamtos dokumentinių filmų populiarinimas ir platinimas Lietuvoje

Promotion and distribution of nature documentaries in Lithuania

Bakalauro baigiamasis darbas

Kūrybinių industrijų studijų programa, valstybinis kodas 612P96003

Komunikacijos studijų kryptis

Vadovas: Doc. Dr. Edgaras Klivis

Apginta: Menų fakulteto dekanė Prof. Dr. Jurgita Staniškytė

Kaunas, 2020

TURINYS

Santrauka/3

Summary/4

ĮVADAS/5

1. TEORINĖS PRIEIGOS - GAMTOS DOKUMENTIKOS REIKŠMĖ/7
 - 1.1. Dokumentinis kinas/7
 - 1.2. Gamtos dokumentika/10
 - 1.2.1. Gamtos dokumentikos atsiradimas/10
 - 1.2.2. Gamtos dokumentikos aktualumas/14
2. FILMŲ PLATINIMO BŪDAI/16
 - 2.1. Kino platinimas internete/16
 - 2.2. Filmų platinimas televizijos ekranuose/17
 - 2.3. Platinimas kino teatruose/19
3. GAMTOS DOKUMENTINIŲ FILMŲ APŽVALGA/21
 - 3.1. Lietuvos gamtos dokumentinių filmų analizė/21
 - 3.1.1. Filmas „Rūgštus miškas“/22
 - 3.1.2. Filmas „Sengirė“/23
 - 3.2. Gamtos dokumentinio filmo „Our Planet“ analizė/25
4. GAMTOS DOKUMENTIKOS ŽIŪROVŲ AUDITORIJOS TYRIMAS LIETUVOJE/29
 - 4.1. Tyrimo metodologija ir metodika/29
 - 4.2. Kiekybinio tyrimo duomenų analizė/30

IŠVADOS/38

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS /40

PRIEDAI /44

SANTRAUKA

Šiame tyrimo pobūdžio baigiamajame darbe yra nagrinėjamas gamtos dokumentikos žanras. Teorinėje dalyje plėtojama gamtos dokumentikos reikšmė, tap pat apžvelgiami populiariausi filmų platinimo būdai: platinimas internetiniuose portaluose, kino teatruose bei televizijos ekranuose. Darbe aprašomas dokumentikos, gamtos dokumentikos atsiradimas, aktualumas. Siekiama aptarti pagrindinius šio kino žanro daromas naudas, apibrėžti svarbą. Antroje teorinėje dalyje išaiškinami pagrindiniai efektyviausi šių laikų filmų platinimo būdai, tai kino platinimas internetiniuose portaluose, televizijoje bei kino teatruose. Pateikiamos gamtos dokumentikos, užsienio bei Lietuvos žinomiausių filmų Mindaugo Survilos kurtos „Sengirės“, režisierės Rugilės Barzdžiukaitės režisuotos „Rūgštus Miškas“ ir tarptautinio gamtos dokumentikos hito „Our Planet“ analizės. Darbe šie kūriniai analizuojami ir lyginami tarpusavyje. Plėtojami jų išplatinimo būdai bei aktualumas gamtos išsaugojimo bei puoselėjimo reikšmė. Empirinio tyrimo pagalba ištiriamas gamtos dokumentikos platinimas bei populiarinimas Lietuvoje. Tyrimui atlikti pasirinktas - kiekybinio tyrimo būdas. Tai greičiausias, mažiausiai resursų reikalaujantis tyrimo būdas, norint gauti tikslią statistiką. Išnagrinėjus apklausos atsakymus nustatyta, koks yra efektyviausias gamtos dokumentikos platinimo būdas tarp apklaustųjų respondentų Lietuvoje, išaiškinta ar Lietuvoje kino žiūrovai domisi gamtos dokumentikos žanru. Išanalizuoti tyrimo duomenys atsako į iškeltus darbo įvade pateiktus probleminius klausimus.

Pagal gautus empirinio tyrimo duomenis, baigiamojo darbo gale padarytos išvados, nustatyti svarbiausi veiksniai lemiantys gamtos dokumentikos žiūrimumą Lietuvoje. Bakalauro darbo pabaigoje pagal atliktą tyrimą, gautus rezultatus bei išanalizuotą teorinę medžiagą pateikiamos argumentuotos viso darbo išvados. Gauti respondentų atsakymai parodė, kad gamtos dokumentiniais filmais Lietuvoje gyvenantys žmonės domisi. Apklaustieji populiariausiu gamtos kino žanro platinimo būdu išrinko kino filmų platinimą internetiniuose portaluose. Kiekybiniu tyrimu nustatyta, kad į apklaustą atsakiusiems respondentams trūksta informacijos apie šį kino žanrą arba jie nežino, kur jos ieškoti ieškoti. Apibendrinamas visas darbas, atsakoma į iškeltus uždavinius. Išnagrinėjama ar pasiektas baigiamojo darbo tikslas.

SUMMARY

This research thesis examines the genre of natural documentary. The theoretical part develops the significance of nature documentaries, as well as reviews the most popular ways of film distribution: distribution on Internet portals, cinemas and television screens. The work describes the emergence and relevance of documentaries, nature documents. The aim is to discuss the main benefits of this film genre, to define its importance. The second theoretical part explains the main most effective ways of distribution of modern films, namely the distribution of cinema on online portals, television and cinemas. Analyzes of nature documentaries, "Sengirės" created by Mindaugas Survila, foreign and Lithuanian famous films, "Rūgštus Miškas" directed by Rugilė Barzdžiukaitė and the international nature documentary hit "Our Planet" are presented. In the work, these works are analyzed and compared with each other. The methods of their distribution and the significance of nature conservation and fostering are being developed. With the help of empirical research, the distribution and popularization of nature documentaries in Lithuania is investigated. The method of quantitative research was chosen for the research. This is the fastest, least resource-intensive method of research to obtain accurate statistics. After analyzing the survey answers, it was determined what are the most effective ways of distributing nature documentaries among the respondents in Lithuania, it was clarified whether film viewers in Lithuania are interested in the genre of nature documentaries. The analyzed research data answers the problematic questions raised in the introduction of the work.

According to the obtained data of the empirical research, at the end of the final work the conclusions were made, the most important factors determining the viewing of nature documentaries in Lithuania were identified. At the end of the bachelor's thesis, based on the research, the obtained results and the analyzed theoretical material, the reasoned conclusions of the whole work are presented. The answers received from the respondents showed that people living in Lithuania are interested in nature documentaries. Respondents chose to distribute films on online portals as the most popular way to distribute the nature film genre. Quantitative research found that respondents to the survey lack information about this genre of cinema or do not know where to look for it. All the work is summarized, the answers to the set tasks are answered. It is examined whether the goal of the final work has been achieved.

IVADAS

Kino industrijoje filmai yra skirstomi į daugelį žanrų. Pagal juos dažniausiai žiūrovai renkasi, kokio pobūdžio filmą jie norėtų pamatyti. Tikslinės gerbėjų auditorijos lankosi jiems priimtinausiuose filmuose, pagal juos dominančias temas skaito straipsnius, puslapius internete, literatūrą. Ne paslaptis, kad dažniausiai publika renkasi filmus žiūrėti kaip laisvalaikio praleidimo būdą. Tai siekis pabėgti nuo darbų, pailsėti, papramogauti, praleisti laiką su artimaisiais ar draugais, tiesiog patirti gerų emocijų. Visi žinome tokius žanrus: komedijas, dramas, fantastikos, veiksmo ir siaubo filmus. Nors filmas atrodytų yra tik puikus laiko praleidimo būdas ir dažniausiai matyti filmai būna vaidybinio pobūdžio, tai anaipol nėra tiesa. Dokumentiniai filmai turi didelę vertę ir jų populiarinimas yra tiesiog būtinas. Iš tikrųjų kino dokumentika yra gerai žinomas žanras, bet net ir jis turi savo atskirus tipus. Galime rinktis žiūrėti filmus iš įvairių siūlomų temų. Viena iš svarbiausių rūšių - tai gamtos dokumentika, kurios pagalba siekiama šviesti žiūrovus ekologinėmis problemomis.

Tyrimo tikslas: baigiamojo bakalauro darbe iširti gamtos dokumentikos žanrą ir jo platinimą bei populiarinimą Lietuvoje.

Tyrimo tikslui pasiekti reikalinga išsikelti tokius darbo uždavinius:

- 1) Išnagrinėti gamtos dokumentikos žanrą.
- 2) Aptarti populiariausius filmo platinimo ir populiarinimo metodus.
- 3) Pateikti Lietuvos ir užsienio gamtos dokumentikos pavyzdžius, išanalizuoti šių pavyzdžių teikiamą naudą, jų išplatinimo strategiją, aktualumą.
- 4) Pasitelkus empirinio kiekybinio tyrimo būdą, apklausos metodu iširti gamtos dokumentikos populiarinimą ir platinimą Lietuvoje.

Tyrimo problema: išaiškinti gamtos dokumentikos populiarumą, šio kino žanro platinimo efektyviausius modelius.

Tyrimo klausimai: kokie gamtos dokumentikos platinimo būdai yra efektyviausi Lietuvoje? Kas lemia šio žanro populiarumą ir aktualumą?

Tyrimo objektas: gamtos dokumentinių filmų populiarinimas ir platinimas. Bakalauro darbe nagrinėjamas gamtos dokumentikos žanras, išaiškinami populiariausi filmų platinimo būdai, analizuojami populiariausi Lietuvoje kurti šios rūšies filmai. Tai režisieriaus Mindaugo Survilos kurtas filmas „Sengirė“ ir režisierės Rugilės Barzdžiukaitės režisuotas filmas „Rūgštus miškas“, taip pat aptariamas tarptautinis dokumentikos hitas „Our Planet“.

Tyrimo metodologija: kiekybinio tyrimo pagalba siekiama iširti, ar į apklausą atsakę respondentai domisi gamtos dokumentika. Pagal gautus duomenis padaryti išvadas, kokie svarbiausi faktoriai lemia gamtos dokumentikos žiūrimumą Lietuvoje. Išnagrinėjus apklausos duomenis nustatyti, koks yra efektyviausias gamtos dokumentikos platinimo būdas tarp Lietuvos gyventojų.

Kiekybinio tyrimo dalyviai: internetinės apklausos pagalba iširti Lietuvos gyventojai. Į anketos klausimus atsakė 386 respondentai.

Baigiamojo bakalauro darbo struktūra:

Pirmoje teorinėje darbo dalyje rašoma apie dokumentikos, gamtos dokumentikos atsiradimą bei pagrindinį aktualumą. Siekiama aptarti šio kino žanro daromą naudą, nustatyti svarbą.

Antroje teorinėje dalyje išaiškinami pagrindiniai efektyviausi šių laikų filmų platinimo būdai: tai kino platinimas internetiniuose portaluose ir kino teatruose.

Tiriamajoje baigiamojo darbo dalyje nagrinėjami Lietuvoje kurti gamtos dokumentiniai filmai „Rūgštus miškas“, „Sengirė“ ir užsienyje populiariausia gamtos dokumentika „Our Planet“. Filmai lyginami tarpusavyje, analizuojami jų išplatavimo būdai, aktualumas ekologijos prasme. Šio žanro filmų platinimo ir populiarinimo strategijoms nustatyti naudojamas empirinis kiekybinis tyrimas. Apklausus respondentus išiaiškinama žanro situacija Lietuvoje.

Bakalauro darbo pabaigoje pagal atliktą tyrimą, gautus rezultatus bei išanalizuotą teorinę medžiagą pateikiamos argumentuotos viso darbo išvados. Apibendrinamas visas darbas, atsakoma į iškeltus uždavinius. Išnagrinėjama, ar pasiektas baigiamojo darbo tikslas.

TEORINĖS PRIEIGOS – GAMTOS DOKUMENTIKOS REIKŠMĖ

Dokumentinis kinas

Norėdama iširti gamtos dokumentinių filmų populiarinimą ir platinimą Lietuvoje, privalau išnagrinėti šiai temai aktualius žodžius. Prieš kalbėdama apie gamtos dokumentiką paanalizuosiu, kas yra dokumentinis kinas. Kino industrijoje riežisieriai iš pradžių prieš kurdami filmą pasirenka būdą, kuriuo savo kūrinį nori išreikšti, kitaip tariant, koks būdas tinkamiausias norint struktūruoti būsimą istoriją. Ar tai bus realūs personažai, ar išgalvoti, gal tai sukurti fantazijos vaizdiniai išreikšti per filmą, o gal tai realiais faktais paremtos istorijos. Jei jau kūrėjas nusprendė filmuoti dokumentinį filmą, jis aiškiai turi turėti numatęs savo istoriją. Nagrinėdama dokumentinio kino sąvoką radau nemažai jos išraiškos formų. Vieni iš jų sako, kad dokumentika yra realiais faktais paremtas filmas apie realybėje egzistavusius ar ir dabar gyvenančius žmones ar įvykius. (Encyklopedia Britannica).

Skaitydama visuotinę lietuvių enciklopediją, dokumentinį kiną radau pristatytą šiek tiek kitaip, bet esmė išlieka tokia pati „dokumentiniai filmai yra kino meno rūšis, kurioje fiksuojama tikrovė, vaizduojami įvykiai ir realūs žmonės“.¹ Gilindamasi plačiau į sąvokos reikšmę, tirdama žodžio kilmę radau informaciją, jog pačios sąvokos autorius yra Johnas Griesonas, kuris pirmasis įkūrė dokumentinio kino mokyklą. Jis apibendrina dokumentinio kino esmę: tai kadru fiksavimas natūralioje aplinkoje; originalūs personažai, tikros lokacijos, pirmenybė nesurežisuotiems veiksmams.² Gilindamasi į žodžio reikšmę kino industrijai pastebėjau, kad žodis veda į nesuvaidintus, tikrus momentus iš gyvenimo.

Nors ir yra neatitikimų dokumentikoje su realybe, remiantis surinkta informacija, galime teigti, kad dokumentika mus nukreipia į realius įvykius, kurie yra susiję vienaip ar kitaip su tikrove. Dokumentikoje aiškiai matome faktus, įvykius, kurie vyko ar vyksta iš tikrųjų gyvenime. Juose nepamatysime fantazijos, apgaulės, visa tai, ką matome, dokumentikoje yra realu, tikra, neišgalvota. Kino industrijoje šio žanro tikslas yra vizualiai žiūrovui perteikti tikrovę. „Esminis vaidybinio bei dokumentinio kino kitoniškumas yra ne paviršinės šių tekstų struktūros, o jų autorių

¹ Pipinytė, Ž. VLE, dokumentinis kinas, Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/dokumentinis-kinas-49865>)

² Dubinskaitė, R. (2008). *Dokumentinio kino kalbos eksperimentai Lietuvos videomene*. Kultūros, filosofijos ir meno institutas.

siekiai: jei filmui suteikiame dokumentinio kino etiketę, tai todėl, kad jis siekia tam tikrų mokslinio atsakingumo standartų ir derinasi prie objektyvumo protokolų“ teigia teoretikas Noeli Carrolo.³

Šio žanro atsiradimas kino industrijoje yra siejamas kartu su kinematografo išradimu. Broliai Liumjerai buvo vieni pirmųjų pasaulyje kino režisierių, kurie kūrė dokumentinius filmus. Tai puikiai atsispindi istoriniame įvykyje kultūrai, kuomet ypatingai stiprią įtaką padarė brolių Liumjerų sukurtas filmas „Traukinio atvykimas į stotį“.

1922 metais pastatytas nebylusis filmas „Nanukas iš Šiaurės“ yra pristatomas kaip pirmasis pasaulyje dokumentinis filmas. Prestižinio britų kino leidinio „Sight and Sound“ 2014 metais darytoje apklausoje jis buvo išrinktas septinta geriausia dokumentine juosta pasaulyje. Negana to, filmas yra pripažintas pirmu kūriniu, pamėginusiu atvaizduoti tikrovę.⁴ O tai jo režisieriui Robertui J. Flaherty užtikrino vietą kino istorijoje kartu su tokiais pionieriais kaip Georges'as Méliès, D. W. Griffithas ir Sergejus Eizenšteinas. Nanuko personažo vaidmenį atliko eskimas, jo vardas iš tikrųjų buvo – Allakariallakas. Tikrai sudėtingai ištariamas, angliakalbiams sunkiai suprantamas. Filmas buvo kuriamas apgaulės būdu, tai nebuvo tikra dokumentika, pagal tikrus faktus sukurti personažai. Kitaip tariant, galima teigti, kad ši dokumentika buvo melaginga. Bet filmo kūrėjai atsakingai atsižvelgė į detales, nes tuo laikmečiu, kai kūrėjai statė filmą (trečiame XX amžiaus dešimtmetyje) jau buvo medžiojama su šautuvais. Režisierius norėdamas išsaugoti tikroviškumą dėl medžioklės, scenarijuje liepė pateikti žeberklus bei strėles.⁵ Visa filmavimo grupė privalėjo surengti netikrą Kanados eskimų žeminę, tokiu būdu Nanukas turėjo kur gyventi su savo šeima, nes į tikruosius namus netilpo visa didelė aparatūros dalis. Ryškiausiai dokumentikos istoriją praturtino kūrėjai Dz. Vertovas R. J. Flaherty. Šių režisierių darbai atvėrė kelią meninei dokumentikai. 1922 m. Dz. Vertovas iškėlė kino tiesos teoriją, grindžiamą žiūrovo ir ekrano dialogu, kuris įmanomas žiūrovui gavus nefalsifikuotą objektyvios tikrovės vaizdą. Dz. Vertovas sakė, jog „kino kamera mano tobuliau už žmogų“.⁶

Pirmieji dokumentiniai filmai Lietuvoje parodyti 1897 metais. Jų autoriai Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviai. Pirmieji lietuviški dokumentiniai filmai kurti ir filmuoti Lietuvoje pasirodė ketvirtajame dešimtmetyje. Šių filmų kūrėjai: Stasys Vainalavičius, A. Žibas, P. Babickas. Šiuo metu dalis dokumentinių kino filmų saugomi JAV kiti Lietuvoje Valstybinėje vaizdo ir garso

³ Carrol, N. (1996). *Nonfiction Film and Postmodernist Scepticism. Post-Theory: Reconstructing Film Studies*. The University of Wisconsin Press, p. 287.

⁴ Flaherty, R (režisierius). (1922). *Nanook of the North*. USA

⁵ *Nanook of the North*. The Criterion Collection. (2012).

⁶ Cook, S. (2007). *Our Eyes, Spinning Like Propellers: Wheel of Life, Curve of Velocities, and Dziga Vertov's Theory of the Interv* l. 79–91p.

archyve⁷. Filmas „Neregių žemė“, kurį režisavo A. Stonys buvo pripažintas geriausiu Europos dokumentiniu filmu⁸. Lietuvių dokumentiniai filmai buvo rodomi tarptautiniuose kino festivaliuose⁹. Dokumentikos žanras turi išskirtinius metodus: provokacinis, montažinis, interviu, įvykių ar žmogaus stebėjimas ir filmavimas, ikonografijos filmavimas. Kaip ir vaidybiniai filmai, dokumentiniai turi savo rūšis, jie yra skirstomi į socialinius, reportažinius, psichologinius, istorinius, propagandinius, gamtos ir kitokio pobūdžio.

⁷ Žurnalistikos enciklopedija. (1997).

⁹ Pipinytė, Ž. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/dokumentinis-kinas-49865>

Gamtos dokumentika

Gamtos dokumentikos atsiradimas

Gamtos dokumentikos atsiradimas įvyko su pačios dokumentikos atsiradimu. Gyvūnai buvo vieni pirmųjų gamtos kino kūrėjų subjektų. Pirmosiose kino juostose galėjai išvysti mielus augintinius su jų šeimininkais, negyvus sumedžiotus gyvūnus, egzotiškas būtybes. Gamtos dokumentika: aplinka, gamtosauga ar laukinė gamta, yra labai svarbi kino industrijai. Tai vienas iš pagrindinių pogrupių, priskiriamas dinamiškai kategorijai. Gamtos dokumentiniai filmai iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti ideologiškai bei neutralūs, tačiau jie yra labai svarbūs, nes būtent šio kino industrijos žanro dėka mes galime pastebėti, kokie visgi yra mūsų svarbūs santykiai su aplinka, gamta, gyvūnija.¹⁰

Pradžioje pagrindiniai svarbiausi gamtos dokumentikos išskirtiniai bruožai buvo mokslai ir pramogos. Galime pastebėti, kad tai yra labai priešingi dalykai, nes nagrinėdami mokslinį turinį, mes nesiilsime, o pramogaudami dažniausiai siekiame atsipalaiduoti. Laikui bėgant šie du tikslai susijungė į vieną visumą, kurios pagalba žinių įgavimas, įsisavinimas tapo tarsi pramoga, ugdymo dalis. Devyniolikto amžiaus pabaigoje moksliniai fotografijos eksperimentai pastūmėjo kino filmų kūrimą, įskaitant prancūzų fiziologo išradimą, skirtą paukščių skraidymo registravimui. Mokslininkai pasinaudojo kinu kaip galimybe objektyviai dokumentuoti savo pastebėjimus, tai prisidėjo prie jų stebėjimų kokybės. Vizuali medžiaga padėjo mokslininkams tirti norimus objektus greičiau ir efektyviau. Mokslinė gamtos dokumentika išpopuliarino domėjimąsi mokslu, taip lengvesniu būdu galima perteikti norimą informaciją, efektyvesnis gamtos studijavimo būdas. Ankstyva britų trumpametražių dokumentinių filmų serija, kuri tęsėsi nuo 1922 metų iki 1933 metų, buvo pavadinta „Secrets of Nature“.¹¹Tuo tarpu, kol pasaulyje gamtos dokumentika padėjo skleisti mokslui, kiti kino kūrėjai ją nagrinėjo per kitą prizmę. Režisieriai dokumentiką, kaip jau minėjau, matė ne vien kaip mokslo šaltinį, bet kaip puikų pramogų būdą. Mėgėjai pramogauti drąsiai filmavo tokias filmų juostas, kur laukinėje gamtoje medžiotojai medžiojo laukinius gyvūnus, įamžino medžioklių ekspedicijas. Vienas pirmųjų dokumentinių filmų „Hunting the White Bear“ sukurtas 1903 metais sukėlė medžioklinių filmų bangą. Kai kurie safario lankytojai atvykdami medžioti, pasikviesdavo su savimi asmeninius filmų kūrėjus, filmuotojus, norėdami nuflmuoti savo sugautus laimikius ir taip išreikšti savo pasididžiavimą laimikiais. Britų fotografas Cherry Kearton sukūrė seriją apie Theodore'o Rooseveltto Afrikos safarį, kuriame savo fotografijose vaizdavo sumedžiotus laukinius gyvūnus. Šias fotografijų serijas pavadino Ruzveltas Afrikoje „Roosevelt in Africa“.

¹⁰ Aufderheide, P (2007). *Documentary Film: A Very Short Introduction*. PUBLISHER Oxford University Press. 136-137p.

¹¹ Dixon, B. (1922). "Secrets of Nature".

serija buvo sukurta 1910 metais. Bet žiūrovai vis dėlto liko labiau sužavėti ir pirmenybę teikė video medžiagai. Žmonės taip norėjo pasipuikuoti savo pagautais ir nužudytais trofėjais, laimikiais, jog pradėjo klastoti video medžiagą. Medžiotojai inscenizuodavo, statydavo filmo scenas, kuriose buvo vaizduojamos gyvūnų skerdynės. Gyvūnai buvo lengvai nužudomi dėl milžiniško noro sukurti savo filmuotą medžiagą. Kritišką požiūrį į šiuos istorinius dokumentinio kino kadrus galima susidaryti peržiūrėjus kino juostą, sukurtą 1986 metais. kompiliaciją „From the Pole to the Equator“, kurioje galima išvysti safarį bei filmą, susieti su kitais imperatoriškais įvykiais. Žmonės visuomet žavėjo laukinė gamta, laukiniai gyvūnai, jos laisvė. Todėl netgi po daugelio metų jaudulys pamatyti pavojingus laukinius gyvūnus niekur neišnyko. Dokumentiniai filmai „Crocodile Hunter“, su puikiai žinomu Australijos gamtininku, laukinės gamtos tyrinėtoju Styvu Irvinu (kitaip dar jis buvo vadinamas krokodilų gaudytoju, būtent dėl šių dokumentinių kino serijų), tapo tarptautiniu hitu iki jo mirties, kai filmavimo metu 2006 metais jis žuvo nuo rajos dūrio.

„Walt Disney“ studija sukūrė kupinas pavojaus, garbingas serijas. Pradiniame „True-Life Adventure“ ir 1948 metais iš šių serijų trumpametražis filmas „Sea Island“ buvo apdovanotas „Academy Award-winning“. Tokios dokumentinės serijos surinko net tris geriausias apdovanojimus. Iš viso serialą sudaro keturiolika pilnų trumpametražių serijų. „Disney“ filmai negalėjo surasti remėjų, platintojų, todėl jiems teko įkurti savo studiją, kurią pavadino „Buena Vista studios“. Tuomet visi šie filmai gavo nepaprastą pripažinimą bei populiarumą, dėl to Walt Disney kompanija susikrovė didelį pelną.¹² Serialas išgelbėjo „Disney“ studijas nuo nesėkmių kuriant animacinius filmukus.

„True-Life Adventures“ serijos paskatino režisierius kurti ilgametražius tarptautinius serialus, tokius kaip „British Nature films“. „Blue chip“ dokumentika tapo žinomiausia bei populiariausia dokumentikos produkcija. Dokumentiniuose filmuose rodomi dideli gyvūnai, tuomet negalėjai juose pamatyti žmonių arba, kitaip tariant, žmogaus daromos gamtai įtakos. Filme vyrauja nuoseklus dramatiškas pasakojimas. „Blue Planet“, BBC / „Discovery Channel“ serija, sukurta 2001 metais yra gerai žinomas, puikus pavyzdys.¹³ Tai besąlygiškai kvapą gniaužiančios serijos, kuriose galime išvysti ypatingus gamtos stebuklus (gausu vandenyno tyrinėjimų, išskirtinių egzotinių gyvūnų). Technologijų sparta padėjo užfiksuoti šiuos kvapą gniaužiančius vaizdus. Filmavimui pasitelkta tuo metu geriausios rezoliucijos filmavimo kameros su išskirtinės raiškos objektyvais, vadinamaisiais IMAX formatai¹⁴. Šiomis dienomis "Ultra High Definition" televizoriuje

¹² Moran, Ch. (2017). *True-Life Adventures: A History of Walt Disney's Nature Documentaries*. Theme Park Press.

¹³ *The Blue Planet set for movie release*. (2003).BBC Press Office.

¹⁴ *IMAX Corporation – Company History*. Prieiga per internetą: Fundinguniverse.com.

yra 4K UHD ir 8K UHD, kurie yra du skaitmeniniai vaizdo formatai. Formato santykis yra 16 : 9.¹⁵ UHD technologiją sukūrė vienintelis Japonijos mokslinių tyrimų institutas – „NHK Science & Technology” tyrimų laboratorija, kuri specializuojasi transliavimo technologijų srityje, o vėliau ją apibrėžė ir patvirtino Tarptautinė telekomunikacijų sąjunga.¹⁶ „Consumer Electronics Association”, vėliau paskelbė, kad "Ultra High Definition" arba "Ultra HD" bus naudojami ekranams, kurių santykis yra 16 : 9 arba platesnis ir bent vienas skaitmeninis ekranas, galintis pateikti ne mažiau kaip 3840 × 2160 pikselių. "Ultra HD Forum" buvo sukurtas siekiant suburti vaizdo įrašų gamybos ekosistemą, norint užtikrinti sąveiką ir parengti pramonės gaires, kad būtų galima pagreitinėti "Ultra-High Definition" televizoriaus priėmimą. "CES 2016" spaudos konferencijoje paskelbta "Ultra HD Premium" specifikacija, apibrėžianti skiriamąją gebą, bitus, spalvų gamą, didelės dinaminės diapazono vaizdus. Europoje ir kitose išsivysčiusiose šalyse visame pasaulyje sparčiai plėtojama 4K skaitmeninių kino teatrų versija. Tarp jų trys didžiausia JAV kino teatrai - "Regal", "AMC" ir "Cinemark", savo kino teatruose įdiegę 4k kino teatrų projekcinę sistemą.

Dokumentinių filmų populiarumas XX amžiaus pradžioje paskatino gamtos dramaturgiją. Prancūzo Žako Perrino kino juosta „Winged Migration“, sukurta 2001 metais stebino žiūrovus pribloškiančiais skrendančių paukščių vaizdais, demonstruojančiais jų migraciją. Tačiau, toli gražu, tai - ne gamta.¹⁷ Gamybos komanda iš tikrųjų patys augino paukščius, nes laukiniai gyvūnai išsigąsdavo filmavimo kamerų įrangos, kuri tuo metu buvo gremėzdiška. Todėl filmavimo komanda nusprendė patys auginti, prijaukinti paukščius, jog šie nebijotų kameros ir būtų galima perteikti paukščių gyvenimą kuo tiksliau ir aiškiau. Nors, kita vertus, nelaisvėje užauginti paukščiai elgiasi kiek kitaip negu laukinėje gamtoje.

Gamtos dokumentika - tai dokumentinių filmų ar serialų žanras, kuriuose pasakojama apie gyvūnus, augalus, dažniausiai sutelkiant dėmesį į vaizdo įrašus, kurie buvo filmuojami natūralioje gamtoje, laisvėje, bet taip pat dažnai apima ir gyvūnus, kurie yra dresuojami ir auga nelaisvėje. Šio žanro paplitimas įvyko beveik tuo pat metu, kaip panašių televizijos serialų kūrimas. Gamtos filmų kūrimas atsirado iš eksperimentų, vaizduojančių gyvūnus bei augalus. Tyrinėtojai Eadweardas Muybridge'as (1830–1904) ir Etienne Jules Marey (1830–1904), fotografas Cherry Kearton (1871–1915), fotografavo vaizdus, kartu žudydami gyvūnus kolonizuotuose Afrikos regionuose. Ankstyvojo kino scenos dažniausiai buvo filmuojamos naudojant egzotiškus nelaisvėje laikomus gyvūnus, pavyzdžiui, Liudviko Lumière'o „Lions“ Londono zoologijos sode (1895); medžioklės

¹⁵ Michael, A. (2013, July 28). *The Ultimate Guide to 4K and 8K Ultra HD*. Prieiga per internetą: <http://www.ultrahdtv.net/articles/the-ultimate-guide-to-4k-and-8k-ultra-hd/>

¹⁶ Koide, D. (2017). *Full-Featured 8K-UHDTV Program Production System -Demonstration Test of Live Program Production*. ITE Technical Report. JAPAN

¹⁷ Winged Migration. (2000). *en.unifrance.org*

ekspedicijų metu, kaip „Polar Bear“ medžioklė Arkties jūroje (Pathé Frères, 1910); arba vaidybiniuose, į veiksmus orientuotuose konfliktuose tarp žmonių visuomenės ir prijaukintų gyvūnų, kaip Edisono Kinetoskopo „Gaidžio kovoje“ (1894), „Degančioji arklidė“ (1896) ir „Dramblio elektrodavimas“ (1903). Pastarajam filmui Edisonas surengė egzekucijos „Topsy“, dramblio, esančio Coney Island Luna parke, kuris nužudė priekabiaujantį prižiūrėtoją, egzekuciją. Taigi smurtinis sensacingumas jau buvo apibrėžtas, kaip gamtos filmo bruožas dvidešimtojo amžiaus pradžioje.

Kaip jau minėjau, Roberto J. Flaherty 1922 m. filmas „Nanukas iš Šiaurės“ paprastai minimas kaip pirmasis pilnametražis dokumentinis filmas, tačiau kelių dešimtmečių bėgyje „Walt Disney Productions“ perkūrė į gamtos dokumentinių filmų serijas ir pavadino jas „True-Life Adventures“ – tai keturiolikos pilnametražių ir trumpametražių gamtos filmų rinkinys, išleistas 1948–1960 metais (Moran, Christian (2017)). Gamtos mokslininkai ištyrė šių filmų turinį ir nustatė, kad juose buvo inscenizuotos scenos, tokios kaip masinės graužikų žudynės „Baltojoje dykumoje“ (Mikkelson, David (February 27, 1996)). Tai puikus pavyzdys gamtos dokumentikos pradžios užfiksavimui. Jau tada kūrėjai sugebėjo užfiksuoti video kadrus, tokių mažų padarėlių - graužikų. Pirmieji spalvoto povandeninio kinematografijos ilgametražiai filmai: italų „Sesto Continente“ (Šeštasis žemynas) ir prancūzų filmas „Le Monde du silence“ (Tylusis pasaulis). Režisierius Folco Quilici Sesto Continente „Sesto Continente“ filmą pastatė 1952 m. Žiūrovams šis filmas buvo pristatytas 1954 m. Režisierių Jacques'as Cousteau ir Louisas Malle'as filmas „Le Monde du silence“ 1954 metais.

Gamtos dokumentika išpopuliarėjo ir tapo vienu iš svarbiausių šiuolaikinės visuomenės informacijos šaltinių apie gamtą, tačiau kino ir televizijos kritikai bei mokslininkai juos iš esmės vis tiek ignoravo, kritikavo, nesuteikė ypatingo dėmesio jų aktualumui. Daugelyje gamtos dokumentinių filmų ar televizijos serialų daugiausia dėmesio skiriama tam tikrai rūšiai, ekosistamai ar mokslinei idėjai. Galima išskirti daug pavyzdžių, šiuo atveju vienas iš jų galėtų būti - evoliucija. Tokio pobūdžio filmai dažniausiai orientuojasi į mokslinę bei edukacinę temą, bet galime pastebėti, kad taip pat daug dokumentikos yra antropomorfizminio pobūdžio. Kitaip tariant, tai tokia rūšis, kuomet žmogaus ar gyvūno bruožai yra priskyriami gamtai, dievybės sužmoginimui. Kai kuriais atvejais jie pateikiami etnografiniuose filmuose, pavyzdžiui filme „The Death of Ethnographic Film“. Dauguma gamtos dokumentinių filmų yra sukurti televizijai ir paprastai trunka nuo 45 iki 50 minučių, tačiau kai kurie rodomi kaip pilno metražo kino pristatymai. Pavyzdžiui BBC „The Blue Planet“ ir „Planet Earth“ serijos yra pritaikytos „BBC Worldwide“ ir „Greenlight Media“ laidoms. „Nickelodeons“ (tai buvo pirmo tipo vidaus parodų erdvė, skirta projektuojamiems kino filmams rodyti JAV) ir ankstyvieji kino teatrai rodė šiuos filmus kaip Newsreels (tai yra trumpametražių

dokumentinių filmų forma, apimanti naujienų istorijas ir aktualius dalykus, paplitusi tarp 1910 m. ir 1960 m. pabaigos). Kai kuriuos iš jų sudarė autentiškai surinkti kadrai. Kiti buvo statomi naudojant nelaisvėje laikomus gyvūnus, izoliuotoje aplinkoje, o iš tikrųjų pateikiami žiūrovams taip lyg gyvūnai būtų filmuoti laisvėje. „Medžiojantis didelis žaidimas Afrikoje“ (1909 m.), buvo sukurtas režisieriaus Williamo N. Seligo Čikagos studijoje.

Gamtos dokumentikos aktualumas

1950-ųjų televizija, remiama Aplinkos apsaugos draugijos, publikavo dokumentikos serijas „The Living Earth“, giliai įsiskverbė į K-12 švietimo rinką. K-12, terminas, naudojamas švietime ir švietimo technologijose JAV, Kanadoje ir galbūt kitose šalyse, yra trumpa forma, skirta valstybės remiamiems mokykliniams pažymiams prieš pradėdant mokslą. Šios klasės yra vaikų darželis (K) ir 1–12 klasės. Tokios dokumentikos serijos atkreipė žmonijos dėmesį į daromą įtaką gamtai. Jos ėsmė mokyti ir šviesti visuomenę dėl aplinkos, gamtos išsaugojimo. Augant žiūrovų sąmonei, šios temos tampa vis aktualesnės, nebijoma diskutuoti.¹⁸

Dokumentinių filmų kūrėjai žiūrovams metė iššūkį - apsvarstyti jų santykį su gyvūnais ir natūralia gamtos aplinka. Australų tremtinys Markas Lewis kūrė juokingus filmus apie gyvūnus ir žmones. Vienas iš populiariausių „Cane Toads“ išleistas 1988 metais. Filmą, pasiteliant juodą humorą, nagrinėjo cukranendrių rupūžes. Filme atsipindėjo jų poveikis Australijos gamtai, suteikė žinių apie tai, kaip šios rupūžės yra kenkėjai. Dauguma gamtos dokumentikos filmų yra mokomojo pobūdžio, bet tik nuo kūrėjo priklauso ar filmas palies mus ir emociškai privers suvokti, kad turime saugoti gamtą, joje esančius, augalus, gyvūnijos pasaulį. Vienas sėkmingiausių gamtos dokumentinių filmų - tai režisieriaus Davis Guggenheim filmas „An Inconvenient Truth“, išleistas 2006 metais. Kino juostoje vaizduojamas globalinis pasaulio atšilimas. Viceprezidentas Al Gore'as skaito paskaitą apie tai. Filme matomi dramatiškai gamtos stichijų padėtį perteikiantys vaizdai. Taip norima sukurti žmonių sąmonę, keisti elgesį dėl gamtos išsaugojimo.¹⁹ Filmuota medžiaga perteikia dramatiškus tirpstančio ledo, kylančio vandens vaizdus. Paskendusio Manheteno iliustravimas, sukrečiančios, stebinančios diagramos ir grafikai, kurie nupiešia labai blogą susidariusią situaciją dėl pasaulio atšilimo. Gamtos dokumentika mums kalba apie problemą, kuri yra be galo svarbi žmonijos ateities kartoms. Tik nuo mūsų priklauso, ar mes į tai rimtai ar atmetinai pažvelgsime.

¹⁸ Glavin, Ch. (2014). *Standards-based Assessment | K12 Academics*. Prieiga per internetą: www.k12academics.com.

¹⁹ Stacks, Sh. (2006). *Keynote conveniently powers Al Gore's "An Inconvenient Truth" Apple's Keynote software allowed "An Inconvenient Truth" to be filmed in ways*,

BBC didžioji kačių savaitė ir „Discovery Channel“ ryklių savaitė sulaukė daug kritikos dėl pateikiamų faktų, informacijos tikslingumo. Kartais pateikiama informacija neatitinka logikos ir kelia abejonių. Derek Bousé mano, kad dauguma laukinės gamtos filmų yra meistriškai sukurti, todėl jie gali būti veiksmingi ir daryti įtaką.²⁰ Tačiau kiek žmonių tiek nuomonių ir ne visi sutinka, kad dokumentika turi tokią didelę reikšmę. Pavyzdžiui Gregg Mitman teigė visiškai priešingai negu Derek. Jo nuomone reikia kritiškiau juos vertinti²¹. Nes visuomet jie tikrai turi ugdomąją vertę, dėl kurios mes galėtume pasisemti naujų žinių, informatyvumo ir taip praturtinti savo mąstyseną, suvokimą gamtos išsaugojimo puoselėjimo temomis. Kartais išgirta informacija mus gali netgi suklaidinti ir versti mąstyti netinkamai, skleisti neteisingą informaciją tam tikrais aspektais. Taigi prieš žiūrėdami filmą, turime įsitikinti, kad informacija, kurią mėginsime suprasti nėra nieko verta, tiesiog pramoginio pobūdžio. Netgi jei stebima informacija būna teisinga, ne visuomet žiūrovas ją įsisavina. Jei filmo turinio perteikimas silpnas, tikėtina, kad žiūrovas ją gali lengvai praleisti ir neįsidėmėti gamtosaugos žinutės. Kino skleidžiamos žinutės gali mus paskatinti susirūpinti gamta. Pažiūrėję dokumentiką apie aktualias gamtos problemas, galime susimąstyti ir keisti savo veiksmus geresnės planetos būsenos vardan.

²⁰ Bous, D. (2000). *Wildlife Films* publisher: University of Pennsylvania Press 185-189p.

²¹ Mitmanand, G. and Wilder, K. (2016). *Documenting the World*. University of Chicago Press

FILMŲ PLATINIMO BŪDAI

Kino platinimas internete

Filmų platinimas yra būtina sąlyga norint parodyti bet kurio žanro filmą. Prieš pradėdant analizuoti gamtos dokumentikos platinimą, pravartu išaiškinti kino platinimo galimybes. Kaip yra platinami filmai, kokiais būdais jie populiarinami?

Seniau filmo platinimas vykdavo celiulioidinėse dėžutėse, taip filmai būdavo transportuojami fiziniu būdu per įvairiausias pasaulio šalis, teigia Moranas.²² Šiais laikais norint efektyviausiai išplatinti filmą, patogiasias ir sėkmingiasias būdas yra internetinės kino platformos. Žinoma, platinimas susideda iš įvairių būdų. Filmus galima platinti televizijos ekranuose, internetiniuose puslapiuose, portaluose, kino teatruose. Platinimas susideda ne tik iš jo rodymo prieš tai išvardintais būdais, bet ir iš reklamos strategijų, kurios šiais laikais efektyviausios internetinėje erdvėje. Janet pabrėžia, jog internetinės rinkodaros esmė yra tai, kad vartotojas iškart turi puikią galimybę susidaryti nuomonę apie filmą, kurį jis norės pamatyti. Tai leidžia jam savarankiškai priimti sprendimus.²³

Šiais laikais platinti kino industrijos kurtus šedevrus skaitmeninių technologijų būdais yra žymiai patogesnis. Žiūrovams daug patogiau ir lengviau mėgautis filmais įvairiausių internetinių platformų pagalba. Populiari internetinių filmų svetainė "Netflix", laikoma geru pavyzdžiu išpopuliarinti fimus interneto pagalba. Kompiuterizuotas informacijos gavimas sutaupo mums daug laiko ieškant norimo filmo. Interneto pagalba filmų platinimo geometrinis augimas išaugo ir sustiprino kino industrijos svarbą pasaulyje. Internetas yra labai svarbi filmo platinimo erdvė ne tik dėl internetinių portalų, kuriuose galime peržiūrėti norimą filmą nemokamai ar už tam tikrą pinigų sumą, bet ir dėl galimybės reklamuoti filmą įvairiausias būdais: informacijos sklaida, reklama socialiniuose tinkluose, straipsniai internetiniuose puslapiuose kino temomis, daugybė svarbių interviu su filmų režisieriais, aktoriais, prodiuseriais ir kitais svarbiais žmonėmis, prisidedančiais prie filmų. Taip pat internete galima rasti atsiliepimų apie filmus, kino kritikų komentarų, filmų reitingus, statistikas. Internete populiarinti, platinti filmus yra greičiausias ir patogiasias būdas. Interneto pagalba yra sukuriama sąsaja tarp jo vartotojų ir jų žiūrime ar platinamo turinio. Kitaip tariant - sieja vartotojus į tam tikrą bendruomenę. Vartotojas tuo pat metu gali ieškoti informacijos apie filmą ir pats dalintis informacija su kitais vartotojais. Interneto galimybė suteikia neribotą filmo platinimo laisvę.

²² Moran, A. (1996). *Film, Hollywood, national cinema, cultural identity and film policy*. International, National and Regional perspectives. London, p. 1–19

²³ Wasko, J. (2003). *How Hollywood works. Promoting and Protecting The Industry*. London: Sage Publications. p.105

Norint pagerinti filmo platinimą ar kokybę, galima koreguoti netinkamą reklamą, ją taisyti. Surinkti informaciją ateities filmo kūrimui. Filmų kūrėjai gali paskelbti anketas, apklausas, atsižvelgti į auditorijos pageidavimus, komentarus, pastebėjimus ir taip pagerinti filmo platinimo modelius²⁴. Filmų platintojai dar prieš paleisdami filmą, turi puikias galimybes internetiniuose puslapiuose pateikti reklamą apie greitai pasirodysiantį filmą.²⁵ Kai kurie filmai net sukuria savo internetinius puslapius ir juose talpina visą svarbią informaciją. Lietuvoje šis puslapio kūrimo būdas dar nėra labai populiarus, bet užsienyje ypač madingas ir svarbus. Kuo sėkmingesnis filmas, tuo bus informatyvesnis filmo internetinis puslapis. Kitas interneto naudą kino platinimui suteikiantis būdas yra socialiniai tinklai. Lietuvoje kino kūrėjų tarpe populiariausias socialinis tinklas yra Facebook. Jame dažnai reklamuojami filmų treileriai, viešinamos su filmais susijusios aktualios nuorodos, socialinio puslapio sekėjus nukreipiančios į pačius efektyviausius internetinius kino portalus.²⁶ Kino platinimas internetiniuose socialiniuose tinkluose yra naudingas ir įdomus tuo, kad patys kino žiūrovai, sekantys socialinius puslapius, gali dalintis informacija vieni su kitais ir taip tiesiogiai prisidėti prie didesnės filmo sklaidos. Socialinių tinklų vartotojai turi galimybę dalintis įrašais, video, nuotraukų medžiaga apie būsimus arba jau pasirodžiusius kino filmus. Vis dėlto kino žiūrovų poreikiai yra ypatingai skirtingi. Kiekvienas vartotojas turi sau priimtinesnį kino žiūrėjimo būdą.

Filmų platinimas televizijos ekranuose

Po sukrečiančių Antrojo pasaulinio karo įvykių atsirado naujų technologijų poveikis gamybos ir platinimo procesuose. Sparčiai pliačiantis televizijos pramonei kino ir televizijos komunikacija susisiejo. 1989-1990 metais Lietuvoje įregistruotos teikiančios televizijos paslaugas įmonės: Balticum TV, Parabolė ir kitos. 1994 metų pabaigoje Lietuvos didžiuosiuose miestuose, pradėjo veikti apie 20 įmonių.²⁷ Šios įmonės teikė palydovinių televizijos programų retransliavimo paslaugas. Plečiantis televizijai, kino bei televizijos bendradarbiavimas pasidarė neatsiejami. Kinas sudarė didžiąją televizijos turinio dalį. Jeigu filmo biudžetas yra menkas tuomet jam patekti į televiziją bei kino teatro sales bus sunku arba netgi nepavyks. Televizijos ekranuose dažniausiai matome komercinio pobūdžio filmus, nes juos žiūri didesnė auditorija nei nekomercinius kino filmus. Problema yra tai, jog pelnas yra svarbiausias motyvas spaudos, radijo, televizijos ir interneto valdyme. Vertinimas tik to kas duoda pelną tapo nekokybiškos produkcijos platinimu. Būtina paminėti, kad dėl šios priežasties gamtos dokumentinius filmus matome daug rečiau televizijoje.

²⁴ Berkley, H. (2007). *Internetinė rinkodara smulkiąjam verslui*. Logitema

²⁵ Abels E. G., White M. D., Hahn K (1999). *A user-based design process for Web sites*. OCLC systems & Services. 36p.

²⁶ (2019). *How to Promote Your Independent Film* Written by MasterClass. Prieiga per internetą: <https://www.masterclass.com/articles/how-to-promote-your-independent-film>

²⁷ Lietuvos kabelinės televizijos asociacija / Apie / Istorija. Prieiga per internetą: <https://lka.lt/lt/apie/test1>

Kita priežastis dėl kurios nukenčia visos kino platinimo nišos – tai piratavimas. Galbūt televizijoje matytume dar daugiau jei ne ši platinimo rinkai būdinga problema.

Vis dėlto kino žiūrėjimas namuose televizijos ekranuose yra patogiausias būdas, nes nereikia ieškoti pačiam norimo filmo. Televizija būna paruošusi filmų, laidų bei serialų programą, vartotojui tereikia pasirinkti, kurią valandą, kurį siūlomą turinį jis norės žiūrėti. Toks būdas nereikalauja didelių pastangų, kažkokio specialaus pasiruošimo, kaip pavyzdžiui, filmų žiūrėjimas kino teatruose. Tai vienas iš pagrindinių televizijos aspektų. Dėl ekonominių pasikeitimų sumažėjo televizijos transliuotojų reklamos pajamos. Tai neigiamai paveikė kino industrijos plėtra televizijoje. Tačiau nors ir televizijos ekranuose galmybė matyti filmus yra patogus būdas, dėl internetinių filmų portalų gausėjimo kino platinimas televizijoje susilaukia vis mažiau susidomėjimo. Finansinės krizės pasėkmės Europos Sąjungoje pasireiškė visai kultūros pramonei – pirmiausia garso ir vaizdo pramonei.²⁸ Vartotojai rečiau renkasi žiūrėti filmus arba serialus televizijos ekranuose, nes jiems nėra aktualu stebėti TV programoje esančias reklamas. Pasak A. de Tocqueville „televizija tapo prognozuota absoliučia, smulkmeniška, tvarkinga, išvalgia ir švelnia valdžia, prisiimančia atsakomybę už jos valdomos visuomenės gyvenimą, pasirūpinančia saugumu, tenkinančia poreikius, padedančia prasimanyti malonumų.“²⁹ Kita vertus Lietuvoje televizijos turinio žiūrėjimo statistika auga. Lina Petraitienė, TNS LT Media departamento projektų vadovė teigė „TV žiūrėjimo per televizorių trukmė ilgėja – rodo rinkos tyrimų ir konsultacijų bendrovės TNS LT atlikti tyrimai. Vidutinė vienam Lietuvos gyventojui tenkanti televizoriaus žiūrėjimo trukmė per dieną išaugo dešimčia minučių. To priežastis – intensyvi TV skaitmenizacija per pastaruosius keletą metų ir naujų techninių televizijos galimybių, tokių kaip atidėto TV žiūrėjimo, plitimas.“³⁰ Nors televizijos ekranuose dažniausiai matome komercinio tipo medžiagą, galime atrasti tokius kanalus, kurie orientuoti į gamtos dokumentinį turinį. Tai amerikietiškas televizijos kanalas „National Geographic“. Kanalas priklauso „National Geographic Partners“ - bendra „The Walt Disney Company“ ir „National Geographic Society“ kampanija. Už jos veiklą atsakinga „Walt Disney Television“. Norint matyti šį kanalą privaloma susimokėti tam tikrą televizijos mokestį, priklausomai kokią televiziją vartotojas yra užsisakęs. Šis televizijos kanalas taip pat turi savo socialinius tinklus „Facebook“, „Instagram“, „Twitter“ ir kt. Vien iš socialinių tiklų sekėjų skaičiaus (facebook „National Geographic“ kanalo socialinį tinklą 64 milijonai žmonių) matomas akivaizdus susidomėjimas gamtos dokumentika. National Geographic Channel yra globaliai paskirstytas, rodomas 173 šalyse bei verčiamas net į 37 kalbas. Šio kanalo turinys aprėpia ne tik

²⁸, The Economics of the Audiovisual Industry: Financing TV, Film and Web Mario La Torr Professor of Financial Markets and Intermediaries, University of Rome, Italy, 12 p.

²⁹ Pečiulis, Ž. (2007). *Socialiniai realybės šou eksperimentai*. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto žurnalistikos institutas. Vilnius.

³⁰ Petraitienė, L. (2016). TNS LT: TV skaitmenizacija didina televizijos žiūrimumą. Pranešimas spaudai. Prieiga per internetą: <http://www.kantar.lt/lt/news/tns-lt-tv-skaitmenizacija-didina-televizijos-ziurimuma/>.

gamtos dokumentiką, bet ir daug kitų aktualių dalykų. Nuo žmonijos evoliucijos pradžios iki šių laikų aktualijų. Kanale platinami mokslo atradimai, dabartiniame pasaulyje esantys pavojai bei grėsmės. Kanalas skirtas įvairiems vartotojams, skirtingo amžiaus, lyties, bei požiūrių. Tai mokomojo pobūdžio televizija.

Filmų platinimas kino teatruose

Nors internetiniuose portaluose filmai platinami labai kokybiškai ir greitai, kitas platinimo būdas kino teatruose, niekur nedingo. Kino teatrai turi stiprią emocinę vertę, nes pamatyti filmai skaitmenizuotuose ekranuose su kokybiška garso kokybe, puikia vaizdo raiška palieka didelį įspūdį ir mes filmą įsimename ilgesniam laikui. Platinant filmus kino teatruose yra svarbūs nuansai: kaip reikėtų išleisti filmą, keliuose ekranuose jį parodyti. Svarbi filmo ištransliavimo žinutė, kitaip tariant, filmo komunikacinė strategija. Visa tai yra labai aktualu platinant filmus kino teatruose. Strategijos planas lemia filmo populiarumą. Norint išplatinti filmą kino teatruose, reikalingas didelis filmo biudžetas. Internete patalpinti savo filmą yra kur kas paprasčiau negu pradėti rodyti jį kino teatre. Kūrėjai norėdami savo filmą pristatyti kino teatrų žiūrovams, privalo turėti pakankamai lėšų. Filmų finansavimo problema yra kur kas mažesnė, jeigu kino prodiuseris būna pasirašęs filmo gamybos sutartį su įrašų kompanijos studija. Šio filmų platinimo būdo spartėjimas yra grindžiamas multipleksais ir megapleksais, tai yra daugiau negu šešiolika kino filmų ekranų pristatančios kino teatrų salės. Dideliuose kino teatruose, kaip pavyzdžiui, Lietuvoje esantis kino teatrų tinklas „Forum Cinemas“, leidžia skirtingoms auditorijoms vienu metu rodyti skirtingų žanrų filmus, taip išnaudojant turimas erdves ir uždirbant didesnes pajamas. Dažniausiai tokio tipo kino teatrai renkasi rodyti komercinio pobūdžio filmus, nes į tokio žanro filmus eina didesnis procentas visų besidominčių kinu. Taigi didieji kino teatrai pagrįstai nerodo nekomercinio žanro filmų, norėdami uždirbti didesnę pelną.³¹ Nekomercinio žanro filmus renkasi rodyti mažesni kino teatrai tokie kaip „Romuva“, „Skalvija“, „Kino pasaka“ ir kiti. Dar vienas puikus būdas pristatyti filmus kino teatre, tai galimybė juos rodyti kino festivaliuose. Lietuvos kino teatruose vyksta šie kino festivaliai: Baltijos jūros ir Šiaurės šalių regiono animacijos ir video žaidimų festivalis, Europos šalių kino forumas „Scanorama“, Europos dokumentinio kino festivalis EDOX, Tarptautinis animacinių filmų festivalis „Tindirindis“, Tarptautinis Kauno kino festivalis, Tarptautinis kino festivalis „Baltijos banga“, Tarptautinis moterų filmų festivalis „Šeršėliafam“, Vilniaus tarptautinis trumpųjų filmų festivalis, Tarptautinis Vilniaus dokumentinių filmų festivalis, „Nepatogus kinas“, Žmogaus teisių dokumentinių filmų festivalis, Vilniaus tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris“, Vilniaus tarptautinis vaikų ir jaunimo filmų festivalis, Tarptautinis nepriklausomo kino Vilkų festivalis

³¹ Kawashima, N. (2011). „Are the global media and entertainment conglomerates having an impact on cultural diversity? A critical assessment of the argument in the case of the film industry“ Prieiga per internetą: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10286632.2010.533764>

WIIFF.³² Puikus kino festivalių platintojų kampanijos pavyzdys yra „Kino Pavasaris Distribution“. 2014-aisiais metais įkurta filmų platinimo kampanija sėkmingai bendradarbiaujanti su Vilniaus tarptautiniu kino festivaliu „Kino pavasaris“. Kampanijos tikslas - bendradarbiaujant išspręsti autorinio kino trūkumą Lietuvos kino teatrų repertuaruose. Jų pagalba yra platinami vaidybiniai, dokumentiniai ir animaciniai filmai, kurie buvo sukurti daugelyje pasaulio šalių. Kino platinimo kampanija „Kino Pavasaris Distribution“ sparčiai platina filmus visoje mūsų šalyje. Pradedant nuo komercinių kino teatrų visuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose ir baigiant mažiausiais miesteliais bei šalies regionais.³³

³² Lietuvoje vykstantys kino festivaliai. Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/festivaliai-visi/>.

³³ Vilniaus kino festivalis apie filmų platinimą. Prieiga per internetą: [https://kinopavasaris.lt/lt/platinami-](https://kinopavasaris.lt/lt/platinami-filmai)

GAMOS DOKUMENTINIŲ FILMŲ APŽVALGA

Lietuvos gamtos dokumentinių filmų analizė

Lietuviško kino žiūrimumas stipriai išaugo lyginant su praėjusiu šimtmečiu. Lietuvių režisierių sukurti filmai vis dažniau pristatomi žymiausiuose pasaulio kino festivaliuose. Kurie vyksta Amsterdame, Toronte, Kanuose, Venecijoje, Berlyne, San Sebastiane, Lokarne, ir kituose. Per pastaruosius dešimtmečius patobulėjo ne tik filmų kokybė, bet ir jų platinimo, populiarinimo modeliai. Lietuvos kino platinimo strategijos lėmė vis didėjantį susidomėjimą lietuviškais filmais. Privalu paminėti ir Joną Meką, kuris buvo avangardo pradininkas. Režisieriaus karjera truko 60 metų. Per šį ilgą ir svarbų laikotarpį jis įkvėpė kurti kiną ir ne tik avangardinius filmus, bet ir dokumentinius. Režisierius padėjo pamatą Lietuvos režisierių kūrybos proveržiui. Jo įtaka stipriai juntama kinematografininkų darbuose.³⁴

XX amžiaus septintame dešimtmetyje Lietuvos dokumentiniame kine susiformavo stipri, iš kartos į kartą perduodama tradicija, skatinanti kūrėjus ieškoti savitų požiūrio taškų, gilintis į egzistencinius būties klausimus, tautinę savastį.³⁵ Šiais laikais jaunieji lietuvių režisieriai ieško naujų dokumentinių filmų pateikimo būdų, laužo nusistovėjusias taisykles, mėgina dokumentikos žanrą paversti patrauklų žiūrovui

Specialiai gamtos dokumentikai kasmet nuo 1998 metų Aplinkos ir Kultūros ministerija skiria Lietuvos televizijos įsteigtą Petro Abukevičiaus premiją, geriausiam televizijos filmui gamtos tema.³⁶ Ši premija skirta garsiam režisieriui, gyvosios gamtos dainiui Petriui Abukevičiui atminti.³⁷ Siekiama paskatinti kitus režisierius tęsti jo svarbiausią misiją - režisuoti, statyti, kurti nuostabius, informatyvius, pamokančius, jausmingus filmus gamtos tema. Pirmasis Petro Abukevičiaus premija apdovanotas ir dukart pamečiui ją pelnę žinomas dokumentinių filmų apie gamtą autorius Vytautas Jankevičius ir jo kūrybinės grupės nariai. 2012 metais Petro Abukevičiaus premija penktą kartą buvo skirta žinomam dokumentinių filmų kūrėjui Vytui Jankevičiui už dokumentinę kino juostą „Rudens šauklių valdose“.³⁸ Filmą „Rudens šauklių valdose“ pasakoja apie elnius gyvenančius Žagarės regioninio parko ir jo apylinkių miškuose. Vytas Jankevičius vienas pirmųjų Lietuvos režisierių padėjęs pamatą Lietuvos gamtos dokumentikos kūrimui. Apdovanojimai ir premijos rodo, kad dokumentikos žanrui yra skiriamas dėmesys ir jais siekiama pabrėžti sukurtų filmų reikšmingumą. Menininkams ir kūrėjams laimėjimai suteikia dar didesnę

³⁴ Žurnalistikos enciklopedija. (1997). Vilnius, 321 psl.

³⁵ Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/lietuvoskulturos gidas/lietuvos-kinas/>

³⁶ Prieiga per internetą: <https://am.lrv.lt/lt/apie-ministerija/premijos-ir-konkursai/petro-abukeviciaus-premija>

³⁷ Prieiga per internetą: <http://alkas.lt/tag/petro-abukeviciaus-premija/>

³⁸ Prieiga per internetą: <https://kinfo.lt/vel-renkamas-geriausias-filmas-apie-lietuvos-gamta/>

motyvaciją toliau kurti tokio pobūdžio filmus, o gaunami finansai leidžia režisieriams pasirinkti geresnę filmavimo įrangą, surinkti profesionalesnę komandą.

Niujorke gyvenantis Amerikos lietuvis Antanas Račiūnas lanko savo tėvynę ir filmuoja Lietuvos vaizdus. Grįžęs į namus Amerikoje juos pristato ten gyvenantiems lietuviams. Savo filmą kūrėjas pavadino nostalgišku pavadinimu „Laiškai iš tėvynės“. Režisieriaus filme dominuoja nuostabi Lietuvos gamta, žemdirbių darbai, tradiciniai lietuvių liaudies šokiai, galime išvysti miestelius bei kaimus.³⁹

„Rūgštus miškas“

Vienas garsiausių Lietuvoje sukurtų gamtos dokumentinių filmų - tai tarptautiniu mastu pasklidęs debiutinis pilnametražis filmas „Rūgštus miškas“. Filmo režisierė - Rugilė Barzdžiukaitė, filmo prodiuseris - Dovydas Korba. 2019 metais Vilniaus tarptautinio kino festivalyje „Kino pavasaris“ įvyko „Rūgštus miškas“ premjera. „Rūgštų mišką“ filmo komanda parodė penkiolikoje skirtingų šalių. Filmas debiutavo įvairiuose svarbiuose kino industrijos tarptautiniuose kino festivaliuose visame pasaulyje. Filmuojant vaizdus, pasitelktas įdomus sprendimas. Kameros objektyvas fiksuoja žmones iš paukščio skrydžio. Žiūrėdami filmą stebime paukščių išmatų išdegintą sengirę. Šios dokumentikos perteikimas kelia žiūrovams skirtingas reakcijas, bei gvildena įvairius moralinius principus, vertybes.

„Rūgštus miškas“ Lokarno (Šveicarijos) kino festivalyje apdovanotas pirmojo ilgametražio filmo kategorijoje. Tai yra pirmasis lietuviškas ilgametražis dokumentinis filmas, patekęs į oficialią vieno seniausių pasaulyje kino festivalių programą.⁴⁰ „Rūgščiam miške“ žmogus yra kaip kita rūšis. Visi čiulba savo kalbomis. Kormoranai, garniai, ereliai turi skirtingus balsus. Žmonės ateina su skirtingomis istorijomis, skirtingais balsais ir skirtingomis kalbomis. Girdime japonų, kinų, anglų, rusų, kitas kalbas ir jų nesusikalbėjimą tarpusavyje. „Rūgštus miškas“ buvo filmuojamas tris pavasarius Neringoje, kormoranų kolonijoje greta Juodkrantės. Lietuvos pajūryje, Juodkrantės kormoranų buveinėje sparnuočiai rūgščiomis savo išmatomis naikina sengirę. Šią problemą Lietuvos gamtininkai jau daug metų bando išspręsti ir vieningai nenutaria, kas gi vis dėlto yra svarbiau - išsaugoti medžius ar paukščius.⁴¹ Filmo kūrėjai mano jog žiūrint „Rūgštų mišką“ žiūrovai turėtų užsikrėsti ilgesiu gamtai. Atsiliepimai apie šį dokumentinį filmą labai įvairūs.

³⁹Prieiga per internetą: <http://web.archive.org/web/20151003063621/http://www.mic.lt/lt/baze/klasikine-siuolaikine/kompozitoriai/raciunas/>

⁴⁰Pilotas.lt. *Rūgštus miškas: Skambi R.Barzdžiukaitės filmo nacionalinė premjera.* (2019, April 4). Parengta pagal „Kino pavasaris“ ir PILOTAS.LT. Prieiga per internetą: <http://pilotas.lt/2019/04/04/kultura/rugstus-miskas-skambi-r-barzdziukaites-filmo-nacionaline-premjera/>).

⁴¹Laurinavičienė, B. (2018, August 13). *Lokarno kino festivalyje – lietuviško „Rūgštaus miško“ sėkmė.* Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/laisvalaikis/akiraciai/2018/08/13/lokarno-kino-festivalyje--lietuvisko-rugstaus-misko-sekme#ixzz6OmSgAF3J>

Vieniems kilo noras vietovę lyginti su Hičkoko paukščiais ar kitais filmais, dėl lokacijos primenančiais siaubo filmus. Filmo sėkmė tęsėsi įvairiuose tarp tarptautiniuose kino festivaliuose, kurie vyko Europoje ir JAV.⁴² Po šio filmo susidomėjimas gamtos dokumentika Lietuvoje dar labiau išaugo. „Rūgštus miškas“ 2019 metais tapo žiūrimiausia Lietuvoje dokumentika. Filmo strateginis planas jį parodyti pasaulio ir Lietuvos kino festivaliams pasiteisino. Būtent dėl užsienio kritikų, festivalių žiūrovų susidomėjimo filmas tapo populiarus.

„Sengirė“

Lietuvos režisieriaus Mindaugo Survilos Dokumentinis filmas "Sengirė" apie gamtą, 2017 metais lapkričio mėnesį dalyvavo su Pasauline premjera viename didžiausių ir prestižinių pasaulio tarptautinių dokumentinių filmų festivalių Amsterdame – IDFA. Ši dokumentika varžėsi "First Appearance" konkursinėje programoje⁴³. Režisieriaus pirmasis sukurtas filmas buvo „Susitikimas su žuvininkais“. Mindaugas Survila apsigynė ekologijos ir aplinkotvarkos magistro laipsnį ir tuomet sukūrė savo pirmąjį filmą⁴⁴. Dokumentika gavo Petro Abukevičiaus premija ir tapo geriausiai lietuvišku filmu apie gamtą. Kitas kūrėjo pastatytas filmas buvo "Stebuklų laukas".⁴⁵ Patį filmą platino sengirės platintojų komanda. Pagal turimus duomenis matyti, kad platinimo strategijos festivaliuose, oficialaus filmo puslapio sukūrimas pasiteisino. Sidnėjaus filmų festivalyje „Sengirė“ sulaukė didžiausio žiūrovų skaičiaus, vienoje salėje filmą peržiūrėjo net 900 žmonių.⁴⁶ Tarptautiniame "Kino pavasario" filmų festivalyje ši gamtos dokumentika buvo parodyta kaip festivalio uždarymo filmas. Tai daugiausiai per visą Lietuvos kino istoriją dėmesio sulaukęs dokumentinis filmas. Net gi penkiasdešimt du tūkstančiai asmenų, besidominčiu kino filmais, atvyko pamatyti šios išskirtinės gamtos dokumentikos. Filmas sulaukė puikių kino kritikų atsiliepimų, didelio žiniasklaidos susidomėjimo. Jie jį įvertino tarsi filosofinį kūrinį, kurio pagalba skatinama apmąstyti pamatines gyvenimo vertybes. Tuo tarpu biologai bei gamtininkai vieningai nusprendė, kad tai puiki mokomoji medžiaga apie iškilusią grėsmę sengirės išnykimui.⁴⁷ Filmą "Sengirė" buvo apdovanotas net dvejomis Sidabrinėmis gervėmis. Mindaugo Survilos filmas

⁴² Alfa.lt. (2019, April 4). *Pasaulį sužavėjęs lietuviškas „Rūgštus miškas“ – jau ir šalies kino teatruose* <https://www.alfa.lt/straipsnis/50382253/pasauli-suzavejes-lietuviskas-rugstus-miskas-jau-ir-salies-kino-teatruose>

⁴³ IDFA. (2017). *World Premiere, IDFA Competition for First Appearance*. Lithuania. Prieiga per internetą: https://www.idfa.nl/en/film/14584afe-ff60-4389-a551-a6129cd26028/the-ancient-woods?gclid=Cj0KCQjww_f2BRC-ARIsAP3zarGaeDE7c5QaAYTEDdolkL66AXuu4x4Jb8WbA05CsO3KWYUIJSMoW7oaAqGtEALw_wcB

⁴⁴ Skalvija. (2006). *„Susitikimas su žuvininkais“ filmo aprašymas*. Prieiga per internetą: <https://skalvija.lt/filmas/susitikimas-su-zuvininkais-2/>.

⁴⁵ Prieiga per internetą: <http://www.sengire.lt/stebuklulaukas>

⁴⁶ Prieiga per internetą: <https://www.flicks.com.au/movie/the-ancient-woods/>

⁴⁷ Prieiga per internetą: <http://www.sengire.lt/biologija>

„Sengirė“ pasiekė žymiausią JAV Niujorko dokumentinių filmų festivalį (DOC NYC).⁴⁸ Taip pat filmas pelnė ir daugiau nacionalinių bei tarptautinių apdovanojimų.

Filmo komunikacinė žinutė yra parodyti kuo didesniai skaičiui žmonių, kokia yra svarbi Lietuvos Sengirių išsaugojimo prasmė. Dažniausiai gamtos dokumentikos tikslai yra susija su gamtos puoselejimu, saugojimu. Miškai yra sparčiai kertami dėl ekonominės naudos, taigi tokių filmų pagalba kaip Sengirė siekiama užkirsti arba bent jau sumažinti miškų kirtimą. Filmą skleidžia mokslinė žinutė apie Sengirių išsaugojimą ir papildo kitas gamtos dokumentikas savo svarba apie ekologiją, gamtos tausojimą. Todėl šio filmo kūrėjai filmą pasirinko platinti ir Lietuvos mokyklose, universitetuose. Sengirės filmo oficialiame platinimo, viešinimo puslapyje galima rasti informaciją apie Lietuvos biologijos mokytojų asociacijai, mokiniams bei jų mokytojams ir tėvams parengtą metodinę medžiagą bei specialią šios dokumentikos versiją, kuri yra skirta mokykloms ir jos dėka tai dar vienas puikus būdas mokytis gamtos mokslus.

Žmogaus kišimasis į gamtą naikina jos natūralų gyvavimą. Sengirės kūrėjas Mindaugas Survila kurdamas filmą Sengirė siekė šviesti žmones apie gamtos išsaugojimą. Šie tikslai paskatino režisierių įkurti Sengirės fondą, kurio pagalba būtų siekiama išsaugoti Lietuvoje esančias sengires. M. Survila visus uždirbtus pinigus iš filmo „Sengirė“ panaudojo miško plotų pirkimui, kurie ilgainiui taps ateityje sengirės. Fondo vykdoma veikla siekiama remtis privačiai paaukotais pinigais, kurie bus panaudojami Lietuvos miškų sklypams nupirkti. Šiuo būdu visa sengirių išsaugojimo komanda siekia apsaugoti Lietuvos miškus nuo kirtimų ir bus įkuriama kol kas vienintelė, bet ir pirmoji Lietuvoje žmonių lankoma sengirė. Fondo puslapyje žmonės kviečiami aukoti miškus ir taip prisidėti prie jų išsaugojimo. Šis atvejis rodo, kad jeigu gamtos dokumentinis filmas yra stipraus turinio ir gerai išplatinamas, režisierių, kino kūrėjų žinutė pasieks žiūrovus ir privers žmoniją susimąstyti.⁴⁹ Filmų „Rūgštus miškas“ ir „Sengirė“ platinimo strategija yra labai panaši. Abu filmai buvo rodomi pasaulio ir Lietuvos kino festivaliuose. Platinimas festivaliuose abiems filmams pasiteisino, nes jie gavo pripažinimą ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Sėkmę pasiekę užsienyje, gimtajame krašte yra labiau vertinami. Kaip ir kiti gamtos dokumentiniai filmai, šie du komunikuoja žiūrovams žinutę ekologijos problematika. Vis dėlto dokumentika „Sengirė“ labiau paliečia ekologines gamtos problemas, iškeldama klausimą apie miškų išsaugojimą. Kūrinius galima žiūrėti intertutinėse platformose už jas susimokant. Internetu gausu informacijos internetiniuose puslapiuose, socialiniuose tinkluose. Tačiau „Rūgštus miškas“ neturi savo oficialaus internetinio puslapio kaip „Sengirė“. Galime vertinti, kad Mindaugo Survilos sprendimai sukurti puslapį atnešė didelę naudą, nes ieškant informacijos apie filmą internetinėje paieškoje, pirmoje

⁴⁸ Prieiga per internetą festivalyje <https://www.docnyc.net/film/the-ancient-woods/>

⁴⁹ Prieiga per internetą: https://www.sengiresfondas.lt/?gclid=Cj0KCOjww_f2BRC-ARIsAP3zarHUuWoDQn0CIJdTSzy0FFYbhygIVyJA0kAM9JICcAeHAnFCUI0ZQzEaAi-NEALw_wcB.

vietoje mus nukreipia į oficialią svetainę, kurioje galime rasti konkrečią informaciją. Miškų išsaugojimo fondo įkūrimas rodo pranašumą su kitais Lietuvos dokumentiniais filmais. Filmo platinimo strategija atnešė realios naudos siekiant išsaugoti Lietuvoje augančius miškus.

Gamtos dokumentinis filmas „Our Planet“

Sėkmingiausi gamtos dokumentiniai filmai Lietuvoje, tai „Sengirė“ ir „Rūgštus miškas“, o štai turbūt nerastumėme žmogaus, kuris nežinotų populiariausios užsienyje ir visame pasaulyje puikiai žinomos „Our Planet“ serijos. „Netflix“ išleido ypatingai didelio biudžeto gamtos dokumentinių filmų serijas „Our Planet“, 2019 m. Balandžio mėn. Prabangaus filmo kūrimas kainavo net 15 milijonų dolerių. Turint tokį budžetą sukurti dėmesio vertą filmą yra daug paprasčiau. Filmas buvo nufilmuotas per ketverius metus. Filmuota medžiaga yra surinkta ir pateikta net penkiasdešimties skirtingų šalių.⁵⁰ Dėl pakankamų finansų, filmo kūrėjai galėjo sau leisti surinkti 600 narių, kurie sudarė komandą. Filmavimai vyko net 3500 dienų. Filmavimams buvo naudojamos 4K raiškos kameros. „Netflix“ filmų platinimo platformoje žiūrovai turėjo galimybę išvysti „Artikos dykumą“. Taip pat filme buvo užfiksuoti giliausi vandenynai bei Pietų Amerikos ir Afrikos kraštovaizdžiai.⁵¹ Dokumentiką „Our Planet“ sudaro aštuonios serijos su šiais pavadinimais: „Frozen Worlds“, „Forests“, „Jungles“, „One Planet“, „The High Seas“, „Fresh Water“, „From Deserts to Grasslands“, „Coastal Seas“.⁵² Šiose kino dokumentikos serijose ypatingai nagrinėjami „turtingi gamtos stebuklai, išskirtinės gyvūnų rūšys ir laukinės gamtos regionai ... ir atskleidžiamos pagrindinės problemos, kurios kelia grėsmę jų egzistavimui“.⁵³ Šios gamtos dokumentikos serijos pasiekė didžiulę susidomėjimo statistiką, dėl šios priežasties Alastair Fothergill ir Keith Scholey parašė knygą pagal „Our Planet“ serijas.⁵⁴

Filme analizuojamos ir pateikiamos susidariusios grėsmės gyvūnų bei augalų rūšims. Ši plataus spektro dokumentika buvo įgarsinta Davido Attenborough⁵⁵. „Our Planet“ dalijasi išskirtinėmis istorijomis apie įvairių gyvūnų, augalų rūšių gyvavimą, augimą, kasdienę jų rutiną. Šių serijų vaizdavimas beveik niekuo nesiskiria nuo kitos pateiktos gamtos dokumentikos, kurios išskirtinumas, tai garsai. Filme yra nufilmuoti palydoviniai vaizdai, panaudojami siekiant atskleisti

⁵⁰ Monbiot, G. (2018). *David Attenborough has betrayed the living world he loves*. The Guardian.

⁵¹ Schonter, A. (2020). *13 Reasons Why' Series Finale Death Infuriates Fans*. Prieiga per internetą: <https://popculture.com/streaming/news/13-reasons-why-series-finale-death-infuriates-fans/>

⁵² „Our Planet“ series. Prieiga per internetą: https://www.imdb.com/search/title/?series=tt9253866&view=simple&count=250&sort=user_rating,desc&ref_=tt_eps_rhs_sm.

⁵³ *Our Planet*. Composer: Steven Price. (2018). Executive producers Alastair Fothergill, Keith Scholey Colin Butfield

⁵⁴ Fothergill, A and Scholey, K. (2019). „Our Planet“.

⁵⁵ Waterson, J. (2018). *David Attenborough to present Netflix nature series Our Planet*. The Guardian.

tikrą gamtos išskirtinumą, grožį. Siekiama atskleisti ne tik nuostabią gamtos grožį, bet ir parodyti ekologines, gamtos problemas. Pavyzdžiui vienoje iš serijų įamžintas stepėse bėgantis bizonas, o vėliau rodoma kaip stepės tampa žemdirbių vieta. „Our planet“ režisieriai pastatė emociškai sukrečiantį, sunkų, išskirtinių vaizdų trumpametražį, tik aštuonių minučių filmą, kuriame rodoma medžiaga siekiama paliesti žmonių, žiūrovų emocijas ir taip nukelti žiūrovus į apmąstymus dėl gamtos puoselėjimo, atskleisti, tai kaip vertybę. Trumpametražę seriją galima rasti internetinėje tinklalapyje „How To Save Our Planet“.⁵⁶ Kaip ir su kitais gamtos dokumentiniais filmais norima paliesti gamtos išsaugojimo problema. „Our Planet“ serijos ypatingai skyrė dėmesį problemai, kad antropogeninė žmogaus veikla laukinėje gamtoje yra nepaprastai žalinga ir mes turėtume palikti laukinę gamtą natūraliam egzistavimui, augimui. Gamtos natūralus egzistavimas ir augimas nagrinėjamas ir Lietuvos dokumentinėje juostoje „Sengirė“. „Our Planet“ kūrėjai manė, kad filmo serijos paveiks žmonių suvokimą ir žmonės pradės labiau saugoti gamtą. Filmuose rodomi užburiantys, išskirtiniai gamtos vaizdai, perteikiantys planetoje esančią gyvūniją, augmeniją rūšių didybę, turėtų žiūrovus įkvėpti ir sukelti susirūpinimą dėl mūsų žemėje likusios bei esančios biologinės gamtos įvairovės. Nors baimė ir kaltė dažnai naudojama norint sudominti žiūrovus, nereikėtų pamiršti vilties svarbos.⁵⁷ Iš esmės visi gamtos dokumentiniai filmai komunikuoja tas pačias gamtos išsaugojimo problematikas. Filmais norima paliesti žmonių emocinę būseną, per ją siekiama sužadinti žmonių norą domėtis ekologija, įkvėpti puoselėti ir saugoti gamtą kaip vertybę.

Serijos premjera įvyko 2019 m. balandžio 4 d. gamtos istorijos muziejuje Londone. Premjeroje dalyvavo tokie svečiai kaip princas Charlesas ir jo du sūnūs princas Williamas ir princas Harry, Charlie Brookeris, Davidas Beckhamas ir jo sūnus Brooklyn Beckham, Ellie Goulding bei serialo pasakotojas Davidas Attenboroughas, kurie dalyvavo renginyje norėdami pabrėžti savo paramą kovai su klimato kaita.⁵⁸ Filmų platinimo kanalas „Netflix“ yra komercinio pobūdžio taigi serijų kūrėjai viešindami serijas šiame kanale siekė didesnio pelno ir pačio didžiausio populiarinimo metodo. Nes toks kanalas kaip „Netflix“ yra vienas populiariausių pasaulyje. Bet net ir komercinius tikslus galima panaudoti didesniai tikslui, pavyzdžiui surinktus pinigus skirti gamtos išsaugojimo projektams. „Our Planet“ serijų platinimas kūrėjams turi skirtingas reikšmes. Kaip jau žinoma kiekviena platinimo strategija surenka skirtingas auditorijas bei suteikia skirtingas naudas. Pavyzdžiui BBC kanalo misija yra mokomoji.⁵⁹ Jie savo informacijos sklaidą siekia žiūrovus, besidominčius jų platformoje pateikta informacija, šviestis, suteikti žinių norima tema ir

⁵⁶ Prieiga per internetą: (<https://www.ourplanet.com/en/video/how-to-save-our-planet/>)

⁵⁷ Howell, R. (2011). *Lights, camera ... action? Altered attitudes and behaviour in response to the climate change film The Age of Stupid*. Global Environmental Change, 21(1), 178p.

⁵⁸ Ling, Th. (5 April 2019). "Royals join David Attenborough for star-studded *Our Planet* Netflix premiere". Radio Times.

⁵⁹ *BBC missions*. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/aboutthebbc/governance/mission>

pralinksinti, sukelti emocijas, patenkinti žmogaus žiūrinčio kanalą emocinius poreikius. „Our Planet“ filmas siūnčia komunikacinę žinutę. Kiekvieno filmo pabaigoje galime matyti oficialų šių serijų tinklalapinėjo daugiau nei ankstesni dokumentiniai filmai, norėdami paskatinti žiūrovus imtis konkrečių veiksmų. Kiekvieno epizodo pabaigoje žiūrovai raginami ieškoti medžiagos tinklalapyje „ (www.ourplanet.com)“, puslapyje aiškiai atkreipiamas dėmesys į grėsmes gamtos pasauliui. Patariamie patarimai ką daryti norint prisidėti prie gamtos saugojimo. Pavyzdžiui valgydami mažiau mėsos prisidėsime prie atsinaujinančios energijos. Taip pat svarbu paminėti, kad gamtos dokumentiką žiūrintys žmonės prieš rinkdamiesi ją žiūrėti dažniausiai jau turi savo motyvus. Greičiausiai tokio pobūdžio filmus besirenkantys žiūrovai domisi gamtos dokumentiniais filmais, jiems aktualios gamtos išsaugojimo problemos arba jie žiūrės dėl mokymosi tikslų.⁶⁰

Visi kuriami filmai yra neatsiejami nuo reklamos, nes būtent dėl filmo išplatavimo reklaminės strategijos filmas susilaukia didesnio žiūrovų susidomėjimo. Ne visi asmenys renkasi vienodo pobūdžio filmus, kiekvienas filmas kuriamas tikslinei auditorijai. Tačiau norint, kad auditorijas pasiektų informacija, privaloma yra pasirinkti efektyviausias platinimo strategijas. Minėtame „Our Planet“, tai nebuvo problema, nes turėjo 15 milijonų finansus. Lyginant su Lietuvoje kuriamomis dokumentikomis, tai yra didelis kontrastas. Prie pasaulinio lygio gamtos dokumentikos serijų dirbo, šimtai žmonių, o pavyzdžiui „Sengirei“ nufilmuoti užteko vieno žmogaus, operatoriaus Mindaugo Survilos, kuris pats ir buvo filmo režisierius. Nors kita vertus, jei filmo turinys bus silpnas, net ir gera reklama statistikai nepadarys didelės įtakos. Bet jeigu filmas yra tikrai vertingo turinio, šiuo atveju nagrinėjame „Our Planet“ platinimą, kurio turinys yra ypatingai turtingas, jis vis tiek sulauks susidomėjimo. Šių serijų reklama išpildyta pilnai. Ieškant informacijos „Google“ randa daugiau negu 13 000 000 straipsnių apie šią dokumentiką. Vis dėlto ne visa informacija, kurią mes randame internete yra tiksli, todėl labai svarbu, kad tokie garsūs filmai kaip šis turėtų savo oficialų puslapį. Serijų puslapyje kaip ir „Sengirė“ filmo puslapyje galime rasti naudingos informacijos gamtos tausojimo ir saugojimo tikslais. Filmų populiarintojų komandos puslapyje skatina žiūrovus aukoti gamtos organizacijoms. Kūrėjai kviečia daryti pokyčius kasdieniame gyvenime norint prisidėti prie planetos ekologijos tobulinimo. Tinklalapyje paspaudus ant tam tikrų motyvuojančių nuorodų, asmenys besidomintys šiuo filmu ar ekologija yra nukreipiami į puslapius, kuriuose gausu motyvacijos keistis ir priimti geresnius sprendimus norint prisidėti prie planetos gerovės. Pasaulio gamtos fondas „WWF“ bendradarbiauja su filmo serijų kūrėjais, jos pagrindinis tikslas išsaugoti gamtos pasaulį žmonių ir gamtos labui.⁶¹

⁶⁰ R. Lance Holber, Nojin Kwak & Dhavan V. Shah. (2010, June 7). *Environmental Concern, Patterns of Television Viewing, and Pro-Environmental Behaviors: Integrating Models of Media Consumption and Effects*

⁶¹ WWF organization. Prieiga per internetą:

https://wwf.panda.org/our_work/projects/our_planet_netflix_wwf_nature_documentary/what_can_i_do/

Analizuojant Lietuvos gamtos dokumentikos filmus ir pasaulinio populiarumo sulaukusias „Our Planet“ serijas pastebėjau, kad gamtos dokumentinių filmų populiarumui labai svarbus turinys, nes žmonės norintys žiūrėti tokio pobūdžio filmus dažniausiai būna suinteresuoti pamatyti tokio pobūdžio kūrinius. Dar vienas įdomus faktas, kad filmo sėkmę nebutinai lemia didelis filmo finansavimas, puikūs Lietuviškos dokumentikos pavyzdžiai, pripažinimo susilaukia net užsienio kino festivaliuose. Be filmų platinimo strategijų filmų niekas negalėtų pamatyti ir sėkmę lemia faktorius, kaip filmai bus gerai išpopuliarinti. „Our Planet“, turi galimybę rodyti savo serijas per Netflix, o tai vienas populiariausių internetinių filmų žiūrėjimo platformų pasaulyje. Tai užtikrina, kad filmas bus matomas ir žiūrimas.

GAMTOS DOKUMENTINIŲ FILMŲ PLATINIMO TYRIMAS LIETUVOJE

Tyrimo metodologija ir metodika

Kiekybinio tyrimo tikslas - ištirti, ar Lietuvos žmonės, žiūrintys kino filmus, domini gamtos dokumentika, ar šis kino žanras populiarus. Siekiama nustatyti, kokie informacijos platinimo būdai yra efektyviausi platinant gamtos dokumentinius filmus.

Tyrimo subjektas, tai asmenys besidomintys kinu ir gyvenantys Lietuvoje.

Tyrimo imtis, tai 386 respondentai.

Tyrimo laikotarpis nuo 2020 metų balandžio 15 dienos iki 2020 metų gegužės 15 dienos

Tyrimui atlikti nustatyti tokie uždaviniai:

- 1) Nustatyti, ar respondentai domisi gamtos dokumentika.
- 2) Nustatyti, kokie faktoriai lemia gamtos dokumentikos žiūrimumą.
- 3) Nustatyti, populiariausius gamtos dokumentikos platinimo būdus.

Remdamasi savo baigiamojo darbo teorinės dalies duomenimis išanalizavau gamtos dokumentinių filmų populiarinimo bei platinimo būdus Lietuvoje. Norėdama išgauti reikiamą informaciją šia tema pasirinkau kiekybinį tyrimą.

Kiekybinis tyrimas yra anketinio pobūdžio. Anketa orientuota į tikslią auditoriją - Lietuvos žmones. Apklausa anoniminio pobūdžio, neidentifikuojanti asmens tapatybės. Šios apklausos tikslas surinkti reikalingą informaciją apie Lietuvos žmonių domėjimąsi gamtos dokumentiniu kinu ir pagal, tai nustatyti, kurie gamtos dokumentikos platinimo ir populiarinimo būdai yra efektyviausi, kaip juos dar būtų galima patobulinti. Anketa, pasirinkau, patalpinti www.apklausa.lt internetiniame tinklalapyje. Šis duomenų išgavimo metodas yra vienas greičiausių ir patogiausių, norint greitai bei tiksliai išsiaiškinti informaciją. Anketinėje apklausoje respondentams buvo pateikta dešimt uždaro tipo klausimų. Pirmieji anketos keturi klausimai nustato respondentų amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą bei lytį. Visi kiti šeši klausimai atsako į klausimus apie gamtos dokumentinių filmų žiūrėjimo statistiką ir atskleidžia populiarinimo bei platinimo esmę. Visos anketos klausimai yra pateikiami baigiamojo bakalauro darbo pabaigoje 1 priede.

Kiekybinio tyrimo duomenų analizė

1 lentelė. Respondentų paskirstymas pagal amžių

Pirmasis apklausos klausimas nagrinėja, kokio amžiaus respondentai atsakinėja į anketos klausimus. Tyriamųjų Lietuvos gyventojų amžius pirmoje lentelėje pasiskirsto beveik tolygiai. Daugiausiai anketą užpildė nuo 35 iki 49 metų amžiaus respondentai, tai 24.1 procentai visų apklaustųjų. Panašus procentas anketą užpildžiusių yra nuo 19 iki 24 metų amžiaus. Šios amžiaus grupės respondentai sudaro 23,6 procentai. 21.0 procentai užpildžiusių yra 25-34 metų respondentai. 14.2 procentai užpildžiusių 50-65 metų respondentai. 13.7 procentai užpildžiusių yra iki 18 metų amžiaus. O visi likusieji 3.4 procentai yra 66 metų amžiaus ir vyresni.

Amžius	Kiekis	Santykis
35-49m.	93	24.1 proc.
19-24m.	91	23.6 proc.
25-34m.	81	21.0 proc.
50-65m.	55	14.2 proc.
Iki 18m.	53	13.7 proc.
66m. ir daugiau	13	3.4 proc.

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį.

Antrojo apklausos klausimo pagalbą galime matyti, kurios lyties apklaustųjų yra daugiau. Į šios anketos klausimus atsakė 386 respondentai. Didesnį atsakiusių kiekį sudaro moterys, tai net 61.7 procentai, o 38.3 procentai atsakiusių yra vyrai. Taigi moterys dominuoja atsakant į šios anketos klausimus.

Lytis	Kiekis	Santykis
Moteris	238	61.7 proc.
Vyras	148	38.3 proc.

3. lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

Iš gautų duomenų apie respondentų išsilavinimą matome, kad daugiausiai atsakiusių į klausimus turi bakalauro laipsnį, tai yra iš viso 33,7 procentų respondentų. Toliau pagal statistiką

vidurinį išsilavinimą turintys, iš viso 24,1 procentai. Apklaustieji respondentai turi magistro laipsnį, sudaro 19,7 procentus apklaustųjų. 10,4 procentai respondentų turi aukštąjį koleginių išsilavinimą. Pradinį išsilavinimą turintys apklaustieji sudaro 6,7 procentus visų dalyvavusių apklausoje. Profesinę kvalifikaciją turinties apklaustieji sudaro 4,9 procentus. O aukštesnį nei magistro laipsnį turintys apklaustieji sudaro tik 0,5 procento visų apklaustųjų. Pagal šią statistiką galima teigti, kad anketą daugiausiai užpildė asmenys turintys aukštąjį išsilavinimą - bakalauro laipsnį.

Išsilavinimas	Kiekis	Santykis
Bakalauro laipsnis	130	33.7 proc.
Vidurinis išsilavinimas	93	24.1 proc.
Magistro laipsnis	76	19.7 proc.
Aukštasis koleginis išsilavinimas	40	10.4 proc.
Pradinis išsilavinimas	26	6.7 proc.
Profesinė kvalifikacija	19	4.9 proc.
Aukštesnis nei magistro laipsnis	2	0.5 proc.

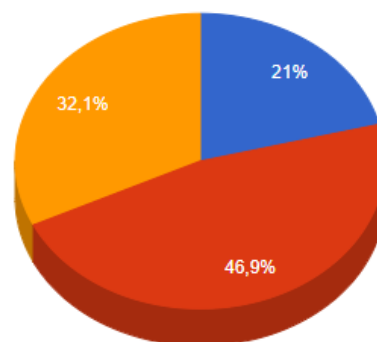
4 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą apskritimis Lietuvoje.

Anketa siekiama išsiaiškinti gamtos dokumentikos populiarumą Lietuvoje, todėl apklausoje pateiktas klausimas, kuriame reikėjo pasirinkti gyvenamąją vietą pagal apskritį. Anketą pildė respondentai iš visų apskričių, bet daugiausiai apklausoje dalyvavo respondentai dėmesio iš Kauno apskrities, kurie sudaro net 53,4 procentus visų atsakiusių į klausimus. Antroje vietoje, pagal statistiką, matome Vilniaus apskrities gyventojus, kurie sudaro 21,8 procentus visų apklaustųjų. Klaipėdos ir Panevėžio apskričių gyventojai anketoje sudaro po 6 procentus. Marijampolės apskrities gyventojai sudaro 3,9 procento. Respondentai gyvenantys Alytaus apskrityje sudaro 2,8 procentus. Šiaulių - 2,6 procentai. Utenos apskrities respondentai sudaro 1,6 procentus. O Telšių ir Tauragės apskričių respondentai sudaro po 1 procentą.

Gyvenamoji vieta	Kiekis	Santykis
Kauno apskritis	206	53.4 proc.
Vilniaus apskritis	84	21.8 proc.
Klaipėdos apskritis	23	6.0 proc.
Panevėžio apskritis	23	6.0 proc.
Marijampolės apskritis	15	3.9 proc.
Alytaus apskritis	11	2.8 proc.
Šiaulių apskritis	10	2.6 proc.
Utenos apskritis	6	1.6 proc.
Telšių apskritis	4	1.0 proc.
Tauragės apskritis	4	1.0 proc.

Penktojo klausimo atsakymai suteikė informaciją apie respondentų filmų žiūrėjimo būdą. Statistika patvirtino faktą pagal teorinėje dalyje ankščiau pateiktą informaciją, kad efektyviausias būdas kiną platinti yra internetiniai portalai. Klausime neišskiriama, kad tai gamtos dokumentika, nes nepriklausomai nuo kino žanro rūšies žmonės visus norimus filmus renkasi žiūrėti pagal jiems priimtinausią kino žiūrėjimo tipą. Respondentai galėjo pasirinkti iš trijų galimų atsakymų variantų, nusakančių kino žiūrėjimo būdus: kino teatruose, internetiniuose portaluose arba televizijos ekranuose. Internetiniuose portaluose kino filmus žiūri net 46,9 procentai respondentų. Tuo tarpu antroje vietoje išlieka filmų žiūrėjimas televizijos ekranuose, tai sudaro 32,1 procentą visų apklaustųjų. Trečioje pagal eiliškumą vietoje yra filmo žiūrėjimas kino teatruose, kuris sudaro 21 procentą visų apklaustųjų.

● Kino teatruose
● Internetiniuose portaluose
● Televizijos ekrane

Šio klausimo duomenys padeda nustatyti populiariausią filmo rodymo būdą. Nepriklausomai kokio žanro filmą norime pamatyti, populiariausias būdas išlieka kino žiūrėjimas

internetiniuose portaluose. Internetinių portalų pranašumas filmų rodyje akivaizdus, tai rodo ne tik apklausos surinkti duomenys, bet ir straipsniai šia tema. „TVPlay Premium“ vaizdo transliacijų internetu platformos direktorius visoms Baltijos šalims Mindaugas Gumauskas pabrėžia, jog 2018 metais įvyko didysis pokytis, kuomet internetu rodomų filmų peržiūrėjimas padvigubėjo. Buvo užfiksuotas net 86 procentų išaugimas Lietuvoje. Toks žiūrėjimo būdas yra vienas patogiausių, nes norimus filmus per legalius portalus už tam tikrą mokestį, o kartais portalai suteikia galimybę filmus legaliai žiūrėti ir visiškai nemokamai, galima stebėti per savo kompiuterį, išmanųjį įrenginį. Turint interneto prieigą ir internetinių portalų prisijungimo duomenis, norimus filmus galima stebėti ne tik namuose.

Šiais laikais interneto bei išmaniųjų technologijų pagalba galime jaustis nesuvaržyti vietos ir keliaujant po visą pasaulį vis tiek turėti galimybę stebėti mums aktualius filmus, serialus ir domėtis kitais mus dominančiais dalykais. Kino teatro „Pasaka“ komunikacijos ir programų vadovė Giedrė Vyšniauskaitė pabrėžia, kad toks filmų žiūrėjimo būdas yra vienas populiariausių ne tik dėl patogumo, bet ir todėl, kad žmonių mentalitetas po truputį keičiasi ir žiūrintiems filmus norisi juos žiūrėti legaliai ir susimokėti už suteikiamą turinį. Žiūrovams tampa svarbu žiūrėti legalų turinį. Iš esmės galimybė stebėti filmus internetu yra pats geriausias būdas, nes filmas gyvuoja dar ilgesnį laiko tarpą nei tiesiog galimybė pamatyti vieną kartą kino teatre. Tokiu būdu mes turime galimybę tuos pačius jau matytus filmus peržiūrėti dar daugiau kartų, taip į juos labiau įsigilinant stipriau ir atliekant išsamią jų analizę. Tokiu būdu filmas tarsi įgauna antrą gyvenimą. Audiovizualinių kūrinių autorių teisių asociacijos AVAKA, įgyvendinančios „Kino fondo“ projektą, direktorius Darius Vaitiekūnas pasakoja, jog interneto platformos suteikia galimybę filmui išpopuliarėti, jo sklaida tokiu būdu yra efektyviausia. Filmai dvejų metų laikotarpyje „Kino fondo“ internetinėje platformoje buvo peržiūrėti net 66 000 kartų. Susiejant šią informaciją su anketos gautais duomenimis dar kartą pastebime internetinių portalų sklaidos būdo efektyvumą. Lietuvoje populiariausios internetinės kino platformos yra šios: „Kino fondas“; „Žmonės cinema“; „LRT mediateka“; „Telia (kino klubas, HBO, filmų nuoma)“; „TVPLAY premium“; „Netflix“; „Baltic view“; „DA FILMS“; „Festival scope“; „MUBI“.⁶² Prisiminkime Mindaugo Survilos gamtos dokumentinį filmą „Sengirė“. Jį taip pat galime rasti internetinėje portale „Žmonės cinema“.⁶³ Tokiu būdu filmo egzistavimas tęsiasi net ir po filmo premjerų ir festivalių. Visi besidomintys gamtos dokumentiniu kinu internetiniuose portaluose gali lengvai ir paprastai rasti norimus gamtos dokumentinius filmus. Nieko keisto, kad internetinių portalų būdas laimi prieš kino teatrus ir

⁶² Čiginskaitė, L. (2019). *Alternatyva piratų siūlomam turiniui: 10 platformų legalioms filmų peržiūroms*. Alfa.lt. Prieiga per internetą: <https://www.alfa.lt/straipsnis/50365405/alternatyva-piratu-siulomam-turiniui-10-platformu-legalioms-filmu-perziuroms> .

⁶³ Žmonės cinema. Mindaugo Survilos režisuotas filmas „Sengirė“. Prieiga per internetą: <https://zmonescinema.lt/filmas/sengire-2018>

televiziją. Norimą filmą internetu galime stebėti mums patogiu laiku, norimoje vietoje, o ir filmų kainos yra tikrai nedidelės, išsipirktus filmus galima žiūrėti daugiau kartų. Tuo tarpu antroje vietoje pagal populiarumą apklausos statistikoje televizijos ekranus. Šis kino žiūrėjimo būdas yra mažiau populiarus, nes žiūrovai turi derinti savo dienvakarę pagal televizijos sudarytą tvarkaraštį, tačiau šis būdas vis dar išlieka, nes patogus, kad niekur nereikia išeiti iš namų norint pamatyti filmą. Lankymasis kino teatruose, pagal statistiką, surinko mažiausiai procentų, nes toks filmo žiūrėjimo būdas jau reikalauja ypatingo pasiruošimo, laiko planavimo. Lankymas kino teatruose yra laisvalaikio praleidimo būdas, pramoga reikalaujanti susiruošimo. Taip pat bilietai kino teatruose gali būti per brangi ir jie mieliau renkasi žiūrėti filmus namuose. Nors pagal statistiką kino mėgėjai renkasi filmus žiūrėti kino teatruose mažiausiai, galime teigti, kad tai vis tiek yra puikus būdas filmo rodymui.

Žinant respondentų populiariausią kino žiūrėjimo būdą, toliau uždaviau apklausoje klausimą, kuris apie gamtos dokumentikos populiarumą Lietuvoje. 62,7 procento visų apklaustųjų teigė, kad jie domisi gamtos dokumentiniu kinu, o 37,3 procentai apklaustųjų pažymėjo neigiamą atsakymą. 2019 metų Lietuvos kino teatruose rodytų filmų topų duomenyse matoma, kad daugiausiai pelno atnešė komedijos žanro Lietuvos režisieriaus Tado Vidmanto kurtas filmas „Pats sau milijonierius“, filmas uždirbo net 1.259.262 eurų, jį kino teatro salėse peržiūrėjo 204.860 žiūrovų, o platintojas yra „Stambus planas“. Gamtos dokumentinis filmas „Sengirė“, lyginant su populiariausiu 2019 metų filmu kino teatruose „Pats sau milijonierius“, uždirbo ženkliai mažesnę sumą, - 13,781 eurą, o filmą peržiūrėjo tik 5,278 žmonės. Kitas garsus lietuvių kurtas gamtos dokumentinis filmas „Rūgštus miškas“ uždirbo panašią sumą kaip ir „Sengirė“, tai 14,016 eurų, filmą išplatino „Neon Realism“ platinimo komanda, o kino teatruose jį pamatė 4,315 žmonių.⁶⁴ Apklausa parodė, kad lietuvos žmonės domisi gamtos dokumentika, bet kiti klausimai atskleidė problemas, kodėl žiūrimumas nėra toks didelis kaip pavyzdžiui komedijos žanro.

Apklausos duomenys parodė, kad nors Lietuvoje yra domimasi gamtos dokumentika, žmonėms trūksta informacijos apie šį kino žanrą. 185 apklaustieji žino kaip rasti informaciją apie šiuos kino filmus, tai sudaro 47,9 procentus visų apklaustųjų. Nors persvara nedidelė ir sudaro tik kelis procentus, vis dėlto daugiau respondentų atsakė, kad nepakanka informacijos ir jie nežino kur jos ieškoti. 121 respondentas atsakė, kad nepakanka, tai 31,3 procentai, o nežino kur ieškoti 80 apklaustųjų, tai 20,7 procentai.

Sekančio klausimo statistikos duomenimis pavyko nustatyti, kur gi visgi žmonės ieško (jeigu ieško) informacijos, norėdami daugiau sužinoti apie gamtos dokumentiką. Didžiausią

⁶⁴ Lietuvos kino teatrų filmų rodymo ataskaita. (2019). Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/kino-teatru-statistika/2020-m-filmu-rodymo-ataskaitos/>

procentą sudaro paieška internetiniuose puslapiuose. Internetinė paieška išlieka efektyviausiu būdu rasti visą norimą informaciją įvairiomis temomis, kaip ir buvo galima tikėtis apie dokumentinius filmus žmonės ieško informacijos internete daugiausiai, tai net 57 procentai visų ataskiusių į apklausą. Kiti būdai išlieka ne tokiais efektyviais. Antroje vietoje žmonės renkasi pasikliauti artimųjų ir pažįstamų nuomone, tarpusavio komunikacija. Bendravimas puikus informacijos išgavimo būdas, bet nėra toks tikslus kaip surasta informacija internete. Trečioje vietoje socialiniai tinklai, kurie sudaro 10,9 procentus apklaustųjų. Nors socialiniai tinklai yra vienas populiariausių šių laikų informacijos sklaidimų būdų, statistiką atskleidžia, kad būtent gamtos dokumentika dar nėra taip efektyviai sklaidžiama socialinėje erdvėje. 9,1 procentas žmonių atsakė, kad informacijos tiesiog nieško apie šio žanro filmus. Šį procentą pagrindė sudaro žmonės neturintys aukštojo išsilavinimo ir nesidomintys gamtos dokumentika. Kino teatruose besilankantys žiūrovai informacijos apie gamtos dokumentiką dažniausiai ieško kino teatruose, tai yra 7,3 procentai apklaustųjų. Mažiausiai pasiteisinantis informacijos platinimo būdas apie šį kino žanrą yra spauda, tik 4,4 procentai apklaustųjų žmonių atsakė, kad jie informacijos ieško spaudoje.

Lyginant apklausos gautus duomenis su 2013 metų statistika pastebimas didžiulis interneto poveikis kino platinimo efektyvumui. 2013 m. metinė žiniasklaidos tyrimų apžvalga Lietuvoje rodo, kad efektyviausias reklamos būdas reklamuojant filmus vis dėlto buvo televizijoje esanti reklama, ją sudarė net 55,4 procento kino reklamos rinkos dalies. Antroje vietoje pagal reklamos populiarumą buvo spauda, kai šiuo metu apklausa parodė jog ji yra mažiausiai efektyvi. 2013 metais reklamos platinimas spaudoje sudarė 25,3 procentus. Internetas sudarė tik 11,4 procentus, kai šiandieną pagal respondentų atsakimus šis skaičius išaugo net keturis kartus.⁶⁵

Renkant statistiką apie gamtos dokumentinio kino populiarumą ir platinimą išsiaiškinau daugiausiai naudos gamtos dokumentikos platinimui teikiančius veiksnius. Svarbiausias faktorius žmonėms renkantis ar jie nori žiūrėti tokio pobūdžio filmą yra draugų arba pažįstamų nuomonė, o mažiausiai svarbi yra influencerių daroma reklama. Antras pagal svarbumą domėjimasis ekologija ir gamta. Tai yra pagrindinis faktorius dėl ko yra statomi gamtos dokumentiniai filmai. Teorinėje dalyje šis gamtos saugojimo faktorius yra esminis. Todėl galima teigti, kad gamtos dokumentikos platinimo Lietuvoje tikslas, skleisti žmonėms žinutę apie gamtos puoselėjimą bei saugojimą. Žmonės besidomintys gamta, mielai renkasi žiūrėti tokio pobūdžio filmus. Gamtos dokumentika yra žiūrima dėl emocinių poreikių, tiesiog gero laiko praleidimo, pramogos, net 42 procentai respondentų atsakė, kad jiems emociniai potyriai yra svarbu. Domėjimasis kino kritikų atsiliepimais taip pat yra svarbus punktas, nes būtent dėl kritikų nuomonės žiūrovai nusprendžia, kuris filmas yra

⁶⁵ *Metinė žiniasklaidos tyrimų apžvalga.* (2013). Tns.lt Prieiga per internetą: http://www.tns.lt/data/files/Metines_apzvalgos/Ziniasklaidos%20tyrimu%20apzvalga%202013.pdf

vertesnis dėmesio ar ne. Mokymosi tikslai taip pat svarbus faktorius žiūrintiems kino dokumentiką. Studijuojantys, besimokantys atsake, kad jiems tai ypatingai svarbu. Mažiau svarbu negu svarbu žiūrovams yra reklama skleidžiama per radiją ir televiziją apie tokio pobūdžio filmus. Taip pat nėra svarbi bilieto kaina, reklama socialiniuose tinkluose ir straipsniai spaudoje.

	nesvarbu	mažai svarbu	svarbu	labai svarbu ▼
Draugu/pažįstamų rekomendacijos	19 (4.9%)	35 (9.1%)	178 (46.1%)	154 (39.9%)
Domėjimasis ekologija/gamta	46 (11.9%)	70 (18.1%)	153 (39.6%)	117 (30.3%)
Emociniai poreikiai	47 (12.2%)	64 (16.6%)	162 (42.0%)	113 (29.3%)
Kino kritikų atsiliepimai	58 (15.0%)	79 (20.5%)	145 (37.6%)	104 (26.9%)
Mokymosi tikslai	69 (17.9%)	91 (23.6%)	152 (39.4%)	74 (19.2%)
Reklama radijuje/televizijoje	85 (22.0%)	117 (30.3%)	143 (37.0%)	41 (10.6%)
Bilieto kaina	114 (29.5%)	113 (29.3%)	121 (31.3%)	38 (9.8%)
Reklama socialiniuose tinkluose	71 (18.4%)	101 (26.2%)	177 (45.9%)	37 (9.6%)
Straipsnis spaudoje	107 (27.7%)	125 (32.4%)	125 (32.4%)	29 (7.5%)
Influencerių reklama	187 (48.4%)	112 (29.0%)	77 (19.9%)	10 (2.6%)

Taigi remiantis apklaustųjų pateiktais atsakymais galima daryti tokias prielaidas, kad žmonės gamtos dokumentinius filmus renkasi žiūrėti, dėl emocinių poreikių, artimųjų ar pažįstamų nuomonių, dėlto, kad domisi ekologinėmis ir gamtos problemomis, jiems yra aktualus gamtos išsaugojimas. Filmą žiūrės jeigu kino kritikų atsiliepimai patvirtins, jog filmas tikrai yra vertas dėmesio. Taip pat apklaustieji žiūri gamtos dokumentiką, nes to reikalauja jų studijos arba jie nori sužinoti ką nors naujo šiomis gamtos temomis: apie augalus, gyvūniją, ekosistemas, globalinio atšilimo problemas ir kita. Jei filmas bus informatyvus ir atitiks šiuos kriterijus tuomet jis tikrai sulauks dėmesio, nes gamtos dokumentikos aktualumas yra svarbus dėl informacijos reikšmingumo, kuri yra pateikiama filme. Kiti kino populiarumą lementys veiksniai privalo būti tobulinami norint žiūrovus dar labiau įtraukti ir sudominti gamtos dokumentiniu kinu. Pavyzdžiui tinkamai pateikta reklama radijuje ir televizijoje galėtų dar labiau prisidėti prie gamtos dokumentikos populiarinimo strategijų Lietuvoje, nes šiuo metu pagal gautus duomenis pastebime, kad tai nėra efektyviai išnaudotas informacijos skleidimo būdas. Bilieto kaina žiūrovams nėra svarbi renkantis žiūrėti gamtos dokumentinį filmą, nes jeigu jie nori jį pažiūrėti dėl aukščiau išvadintų priežasčių, (tokių kaip mokymosi tikslai ar domėjimasis ekologija bei gamta) žmonėms filmo kaina neturės svarbios reikšmės ir jie galės už filmą sumokėti netgi didesnę sumą nei filmas galbūt yra vertas. Socialiniuose tinkluose, tokiuose kaip facebook, galima rasti daug informacijos kino temomis, puslapiai tokie kaip „kino pavasario festivalio“ socialinis puslapis facebook yra gausiai sekami, net 48,5 tūkstančiai žmonių paspaudę patinka ⁶⁶ Tačiau nors socialinių tinklų efektyvumas filmams turėtų būti didelis, apklaustieji paneigė šią mintį, nes gamtos dokumentikos platinimui tai didelės reikšmės nesudaro. Galbūt infomaciją apie gamtos dokumentiką socialiniuose tinkluose būtų pateikta kitaip negu iki šiol, padidinus jos sklaidą, susidomėjimas dar labiau išaugtų.

⁶⁶ Prieiga per internetą: <https://www.facebook.com/kinopavasaris.lt/>.

Kino pavasario festivalio socialinis tinklas instagram turi kelis kartus mažesnę sekėjų skaičių negu „facebook“ soc. tinkle. Atradus tinkamas populiarinimo strategijas per socialinius tinklus gamtos dokumentinį kiną galima būtų dar labiau išpopuliarinti.

Respondentai internetinius puslapius pažymėjo kaip efektyviausią informacijos ieškojimo būdą. 220 atsakiusių į apklausą, nurodė, jog domisi gamtos dokumentika būtent ten. Iš viso, tai sudaro 57 procentus visų apklaustųjų. Nors ankstesniame apklausos klausime svarbiausias apsisprendimo žiūrėti filmą kriterijus buvo artimųjų bei pažįstamų nuomonė. Socialiniuose tinkluose informacijos ieško 10,9 procentai respondentų, 9,1 procentai informacijos iš viso neieško ir nesidomi gamtos dokumentika. Kino teatruose pateikiama informacija labiausiai domina 7,3 procentus respondentų, o spauda išlieka mažiausiai efektyvi, spaudoje ieško tik 4,4 procentai atsakiusių į apklausą.

Paskutiniu anketos klausimu norėjau sužinoti, ar respondentai rekomenduoja jau matytus gamtos dokumentinius filmus kitiems. Rezultatai džiuginantys, nes net 70,7 procentai atsakė, kad rekomenduoja matytus filmus, o tik 29,3 procentai pasirinko atsakymą – ne.

Apklausos pagalba išanalizavau šių laikų gamtos dokumentinių filmų populiarumo statistiką bei populiariausius šio kino žanro platinimo būdus Lietuvoje. Atsakymai parodė, kad gamtos dokumentiniai filmai Lietuvoje yra žiūrimi. Respondentai renkasi šio žanro filmus žiūrėti, nes jiems rekomendavo draugai arba pažįstami, kitaip tariant dėl informacijos perdavimo „iš lūpų, į lūpas“. Svarbiausia žiūrintiems dokumentiką yra filmo turinys, ekologinės/gamtos problemos. Efektyviausias filmų sklaidos būdas – internetiniai portalai.

IŠVADOS

- 1) Išanalizavus mokslinę literatūrą apie gamtos dokumentiką galima teigti, kad šis kino žanras nagrinėja ekologinius klausimus, skatina žiūrovus domėtis gamta, aktualiomis tik jai būdingomis problemomis. Filmais komunikuojama žinutė orientuota į žiūrovą su tikslu paliesti jo suvokimą apie gamtos išsaugojimą, nukreipti tinkama linkme plačiau ir giliau analizuoti, tyrinėti gyvūnijos ir augmenijos pasaulį.
- 2) Išnagrinėtuose informaciniuose šaltiniuose, straipsniuose ir knygose informacija apie filmo platinimą bei populiarinimą patvirtina, jog siekiant efektyvios filmo komunikacijos būtina filmo komunikacinė sklaida. Kiekvienas filmas renka savo tikslinę auditoriją, todėl nuo jo viešinimo strategijos priklauso ar suinteresuota auditorija tam tikru filmo žanru, pamatys filmą. Vienas iš būdų pamatyti norimo tipo filmą tam tikru metu yra televizijos žiūrėjimas. Tačiau populiariausiais filmų platinimo ir rodymo būdais yra laikomi internetiniai portalai bei kino teatrai. Internete filmus patogiausia žiūrėti, nes galime juos matyti savo išmaniuosiuose įrenginiuose. Šiuo filmų žiūrėjimo būdu internete galime rasti visą norimą informaciją apie mus dominančius filmus. Tokiu būdu platinamas filmas turi dar didesnę tikimybę būti peržiūrėtas ir išpopuliarintas. Platinimas kino teatruose vis dar išlieka populiarus dėl filmo galimybės būti parodytam per kino festivalius, taip rengiamos kino premjeros, bet šis platinimo būdas iš kūrėjų reikalauja didesnių pastangų bei finansų. Filmai neturintys biudžeto ir remėjų, galimybės būti parodytiems kino teatruose, dažniausiai neturi. Todėl internetas išlieka pats populiariausias filmų viešinimo būdas, reikalaujantis mažiausiai išlaidų.
- 3) Daugiausiai peržiūrų surinkę gamtos dokumentiniai filmai „Sengirė“ ir „Rūgštus miškas“ sulaukė pripažinimo pasaulio kino festivaliuose. Platinimo būdas kino teatruose, festivaliuose visiškai pasiteisino ir atnešė šiems filmams sėkmę. Filmo „Sengirė“ autorius Mindaugas Survila skyrė dėmesį filmo platinimui kino festivaliuose ir tai davė teigiamus vaisius, skleidžiant komunikacinę žinutę apie Lietuvos sengirių išsaugojimą. Režisierius su komanda filmo metu uždirbtus pinigus skyrė miško sklypų įsigyjimui ir įsteigė sengirės fondą, kuriuo siekia išsaugoti sengires. Filmas pritaikytas Lietuvos ugdymo įstaigose kaip mokomoji medžiaga. Pasaulinis hitas „Our Planet“ išplatintas viename populiariausių pasaulyje intertetinių portalų „Netflix“, dar kartelį patvirtino internetinių portalų platinimo būdo efektyvumą. Šis šedevras, kaip ir kiti gamtos dokumentiniai filmai, komunikuoja ekologijos tema. Filmo oficialus interneto puslapis nukreipia į gamtos išsaugojimo puslapius, dalinasi šviečiamąja informacija ekologijos tema.

- 4) Atlikusi empirinį tyrimą, pasitelkusi kiekybinį metodą ištyriau, kad Lietuvoje gamtos dokumentiniu kinu apklaustieji respondentai vis dėlto domisi, nors lyginant su kitais kino žanrais, pavyzdžiui, tokiais kaip komedijos žanru, gamtos dokumentika nėra populiari. Tai parodė kino teatrų statistikos 2019 metų duomenys apie filmų rodymo ataskaita.
- 5) Išanalizavusi gautus kiekybinio tyrimo duomenis, galiu daryti šias išvadas, kad gamtos dokumentikai platinti geriausias būdas išlieka, kaip ir kitiems, kino žanrams - internetiniai kino portalai. Respondentai patogiausiu informacijos ieškojimo būdu išrinko internetinius puslapius. Vis dėlto tyriamieji nurodė, kad jie rinkdamiesi žiūrėti gamtos dokumentinį filmą pasikliauja draugų arba pažįstamų nuomone. Informacijos perdavimas „iš lūpų į lūpas“ yra populiariausias, nes žmonės kasdien tarpusavyje komunikuoja ir taip sužino vis naują informaciją. Esminiu kriterijumi išlieka filmo turinys, nes respondentai domisi gamta ir ekologija. Nepopuliariausias gamtos dokumentinių filmų platinimo būdas yra influencerių reklama.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

LITERATŪRA

1. Abels E. G., White M. D., Hahn K (1999). *A user-based design process for Web sites. OCLC systems & Services*. 36p.
2. Aufderheide, P (2007). *Documentary Film: A Very Short Introduction*. PUBLISHER Oxford University Press. 136-137p.
3. Berkley, H. (2007). *Internetinė rinkodara smulkiajam verslui*. Logitema
4. Bous, D. (2000). *Wildlife Films*. Publisher: University of Pennsylvania Press 185-189p.
5. Carrol, N. (1996). *Nonfiction Film and Postmodernist Scepticism. Post-Theory: Reconstructing Film Studies*. The University of Wisconsin Press, p. 287.
6. Cook, S. (2007). *Our Eyes, Spinning Like Propellers: Wheel of Life, Curve of Velocities, and Dziga Vertov's Theory of the Interval*. 79–91p Ellis, J. (1989).
7. Mitmanand, G. and Wilder, K. (2016). *Documenting the World*. University of Chicago Press
8. Moran, Ch. (2017). *True-Life Adventures: A History of Walt Disney's Nature Documentaries*. Theme Park Press.
9. Monbiot, G. (2018). *David Attenborough has betrayed the living world he loves*. The Guardian.
10. Moran, A. (1996). *Film, Hollywood, national cinema, cultural identity and film policy. International, National and Regional perspectives*. London, p. 1–19
11. Wasko, J. (2003). *How Hollywood works. Promoting and Protecting The Industry*. London: Sage Publications. p.105
12. *Žurnalistikos enciklopedija*. (1997). Vilnius, 321 psl.
13. *The Economics of the Audiovisual Industry: Financing TV, Film and Web* Mario La Torr Professor of Financial Markets and Intermediaries. University of Rome, Italy, 12 p.

ŠALTINIAI

1. Alfa.lt. (2019, April 4). Pasaulį sužavėjęs lietuviškas „Rūgštus miškas“ – jau ir šalies kino teatruose <https://www.alfa.lt/straipsnis/50382253/pasauli-suzavejes-lietuviskas-rugstus-miskas-jau-ir-salies-kino-teatruose>
2. BBC missions. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/aboutthebbc/governance/mission>
3. Čiginskaitė, L. (2019). Alternatyva piratų siūlomam turiniui: 10 platformų legalioms filmų peržiūroms. Alfa.lt. Prieiga per internetą: <https://www.alfa.lt/straipsnis/50365405/alternatyva-piratu-siulomam-turiniui-10-platformu-legalioms-filmu-perziuroms> .
4. Dixon, B. (1922). "Secr Flaherty, R (režisierius). (1922). Nanook of the North. USA
5. Fothergill, A and Scholey, K. (2019). „Our Planet“.
6. IDFA. (2017). *World Premiere, IDFA Competition for First Appearance. Lithuania.* Prieiga per internetą: https://www.idfa.nl/en/film/14584afe-ff60-4389-a551-a6129cd26028/the-ancient-woods?gclid=Cj0KCQjww_f2BRC-ARIsAP3zarGaeDE7c5QaAYTEDdolkL66AXuu4x4Jb8WbA05CsO3KQWYUIJSMoW7oaAqGtEALw_wcB
7. *IMAX Corporation – Company History.* Prieiga per internetą: Fundinguniverse.com. ets of Nature“.
8. Glavin, Ch. (2014). Standards-based Assessment | K12 Academics. Prieiga per internetą: www.k12academics.com.
9. How to Promote Your Independent Film Written by MasterClass. (2019). Prieiga per internetą: <https://www.masterclass.com/articles/how-to-promote-your-independent-film>
10. Howell, R. (2011). Lights, camera ... action? Altered attitudes and behaviour in response to the climate change film The Age of Stupid. *Global Environmental Change*, 21(1), 178p.
11. Kawashima, N. (2011). „Are the global media and entertainment conglomerates having an impact on cultural diversity? A critical assessment of the argument in the case of the film industry“ Prieiga per internetą: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10286632.2010.533764>
12. Koide, D. (2017). Full-Featured 8K-UHDTV Program Production System -Demonstration Test of Live Program Production. ITE Technical Report. JAPAN
13. Laurinavičienė, B. (2018, August 13). Lokarno kino festivalyje – lietuviško „Rūgštaus miško“ sėkmė.
14. Lietuvos kabelinės televizijos asociacija. Prieiga per internetą: <https://lka.lt/lt/apie/test1>
15. Lietuvoje vykstantys kino festivaliai. Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/festivaliai-vedi/> .

16. Lietuvoje vykstantys kino festivaliai. Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/festivaliai- visi/>.
17. Metinė žiniasklaidos tyrimų apžvalga. (2013). Tns.lt Prieiga per internetą: http://www.tns.lt/data/files/Metines_apzvalgos/Ziniasklaidos%20tyrimu%20apzvalga%202013.pdf
18. Michael, A. (2013, July 28). The Ultimate Guide to 4K and 8K Ultra HD.. Prieiga per internetą: <http://www.ultrahdtv.net/articles/the-ultimate-guide-to-4k-and-8k-ultra-hd/>
19. Nanook of the North. The Criterion Collection. (2012).
20. Our Planet. Composer: Steven Price. (2018). Executive producers Alastair Fothergill, Keith Scholey Colin Butfield
21. Pečiulis, Ž. (2007). Socialiniai realybės šou eksperimentai. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto žurnalistikos institutas. Vilnius.
22. Petraitienė, L. (2016). TNS LT: TV skaitmenizacija didina televizijos žiūrimumą. Pranešimas spaudai. Prieiga per internetą: <http://www.kantar.lt/lt/news/tns-lt-tv-skaitmenizacija-didina-televizijos-ziurimuma/>.
23. Pilotas.lt. Rūgštus miškas: Skambi R.Barzdžiukaitės filmo nacionalinė premjera. (2019, April 4). Parengta pagal „Kino pavasaris“ ir PILOTAS.LT. Prieiga per internetą: <http://pilotas.lt/2019/04/04/kultura/rugstus-miskas-skambi-r-barzdziukaites-filmo-nacionaline-premjera/>.
24. Pipinytė, Ž. VLE, dokumentinis kinas, Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/dokumentinis-kinas-49865>
25. Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/lietuvoskulturosgidas/lietuvos-kinas/>
26. Prieiga per internetą: <https://am.lrv.lt/lt/apie-ministerija/premijos-ir-konkursai/petro-abukeviciaus-premija>
27. Prieiga per internetą: <http://alkas.lt/tag/petro-abukeviciaus-premija/>
28. Prieiga per internetą: <https://kinfo.lt/vel-renkamas-geriausias-filmas-apie-lietuvos-gamta/>
29. Prieiga per internetą: <http://web.archive.org/web/20151003063621/http://www.mic.lt/lt/baze/klasikine-siuolaikine/kompozitoriai/raciunas/>
30. Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/laisvalaikis/akiraciai/2018/08/13/lokarno-kino-festivalyje--lietuvisko-rugstaus-misko-sekme#ixzz6OmSgAF3J>
31. Prieiga per internetą: <http://www.sengire.lt/stebuklulaukas>
32. Prieiga per internetą: <https://www.flicks.com.au/movie/the-ancient-woods/>
33. Prieiga per internetą: <http://www.sengire.lt/biologija>
34. Prieiga per internetą festivalyje <https://www.docnyc.net/film/the-ancient-woods/>

35. Prieiga per internetą: <https://www.facebook.com/kinopavasaris.lt/>.
36. Prieiga per internetą: https://www.sengiresfondas.lt/?gclid=Cj0KCQjww_f2BRC-ARIsAP3zarHUuWoDQn0CIJdTszY0FFYbhygIVyJA0kAM9JICcAeHAnFCUI0ZQzEaAi-NEALw_wcB.
37. Prieiga per internetą: (<https://www.ourplanet.com/en/video/how-to-save-our-planet/>)
38. Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/lietuvoskulturosgidas/lietuvos-kinas/>
39. R. Lance Holber, Nojin Kwak & Dhavan V. Shah. (2010, June 7). Environmental Concern, Patterns of Television Viewing, and Pro-Environmental Behaviors: Integrating Models of Media Consumption and Effects
40. Schonter, A. (2020). 13 Reasons Why' Series Finale Death Infuriates Fans. Prieiga per internetą: <https://popculture.com/streaming/news/13-reasons-why-series-finale-death-infuriates-fans/>
41. Skalvija. (2006). „Susitikimas su žuvininkais“ filmo aprašymas. Prieiga per internetą: <https://skalvija.lt/filmas/susitikimas-su-zuvininkais-2/>
42. Stacks, Sh. (2006). Keynote conveniently powers Al Gore's "An Inconvenient Truth" Apple's Keynote software allowed "An Inconvenient Truth" to be filmed in ways,
43. The Blue Planet set for movie release. (2003).BBC Press Office.
44. Vilniaus kino festivalis apie filmų platinimą. Prieiga per internetą: <https://kinopavasaris.lt/lt/platinami-filmai>
45. Waterson, J. (2018). "David Attenborough to present Netflix nature series Our Planet". The Guardian.
46. Winged Migration. (2000). en.unifrance.org
47. WWF organization. Prieiga per internetą: https://wwf.panda.org/our_work/projects/our_planet_netflix_wwf_nature_documentary/what_can_i_do/
48. Žmonės cinema. Mindaugo Survilos režisuotas filmas „Sengirė“. Prieiga per internetą: <https://zmonescinema.lt/filmas/sengire-2018>

PRIEDAS NR. 1

KIEKYBINIS TYRIMAS

Anketa „Gamtos dokumentinių filmų populiarinimas ir platinimas Lietuvoje“

Sveiki! Esu Ugnė Šlaičiūnaitė, VDU Kūrybinių industrijų ketvirto kurso studentė ir baigiamajam bakalauro darbui atlieku tyrimą apie gamtos dokumentinių filmų populiarinimą ir platinimą Lietuvoje. Tyrimas skirtas išaiškinti gamtos dokumentikos populiarinimo ir platinimo strategijoms. Kviečiu užpildyti šią anketą visus, kurie domisi kinu.

Atsakymai nebus viešinami ir bus naudojami tik baigiamajame bakalauro darbe.

Prašau persiųsti šią anketą savo draugams ir pažįstamiems! Ačiū!

1) Koks Jūsų amžius?

- Iki 18m.
- 19-24m.
- 25-34m.
- 35-49m.
- 50-65m.
- 66 ir daugiau

2) Kokia Jūsų lytis?

- Moteris
- Vyras

3) Koks Jūsų išsilavinimas?

- Pradinis išsilavinimas
- Vidurinis išsilavinimas
- Profesinė kvalifikacija
- Aukštasis koleginiškas išsilavinimas
- Bakalauro laipsnis
- Magistro laipsnis

- Aukštesnis nei magistro laipsnis

4) Jūsų gyvenamoji vieta:

- Vilniaus apskritis
- Kauno apskritis
- Klaipėdos apskritis
- Šiaulių apskritis
- Panevėžio apskritis
- Alytaus apskritis
- Utenos apskritis
- Telšių apskritis
- Tauragės apskritis
- Marijampolės apskritis

5) Kur dažniausiai renkatės žiūrėti kino filmus?

- Kino teatruose
- Internetiniuose portaluose
- Televizijos ekrane

6) Ar domitės gamtos dokumentiniais kino filmais?

- Taip
- Ne

7) Kas labiausiai lemia/lemtų Jūsų apsisprendimą žiūrėti gamtos dokumentinius kino filmus?

	nesvarbu	mažai svarbu	svarbu	labai svarbu
Bilieto kaina				
Straipsnis				

spauodoje				
Reklama socialiniuose tinkluose				
Influencer ių reklama				
Reklama radijuje/televizijoje				
Kino kritikų atsiliepimai				
Draugų/pa žįstamų rekomendacijos				
Domėjima sis ekologija/gamta				
Mokymos i tikslai				
Emociniai poreikiai				

8) Ar Jums pakanka informacijos apie gamtos dokumentiką?

- Taip
- Ne
- Nežinau kur ieškoti

9) Kur dažniausiai ieškote informacijos apie gamtos dokumentinį kiną?

- Kino teatruose
- Socialiniuose tinkluose
- Internetiniuose puslapiuose
- Spauodoje
- Klausiu artimųjų ir pažįstamų nuomonės
- Neieškau

10) Ar Jūs rekomendujete matytus gamtos dokumentinius filmus žiūrėti kitiems?

- Taip
- Ne